
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

6º DE EDUCACIÓN PRIMARIA

CURSO 2017/18

INDICE DA PROGRAMACIÓN

1.- Contextualización.....	pax. 3
2.- Contribución da materia ao logro das competencias clave.....	pax. 3
3.- Obxectivos xerais da materia.....	pax. 7
4.- Contidos e temporalización.....	pax 12
5.- Criterios de avaliación relacionados coas competencias clave e estándares de aprendizaxe.....	pax. 30
6.- Metodoloxía didáctica.....	pax. 74
7.- Materiais e recursos didácticos.....	pax. 75
8.- Procedementos e instrumentos de avaliación.....	pax. 76
9.- Criterios de cualificación.....	pax. 76
10.- Mínimos esixibles para a avaliación positiva.....	pax. 77
11.- Medidas de atención á diversidade.....	pax 85
12.- Programa de reforzo para a recuperación de materias pendentes...pax.	85
13.- Actividades complementarias e extraescolares.....	pax. 85
14.- Accións previstas de acordo co proxecto lector.....	pax. 86
15.- Integración das TICS.....	pax. 87
16.- Criterios para avaliar a propia programación.....	pax. 87

1.- CONTEXTUALIZACIÓN

A programación e para o 6º curso de E.P. do C.P.I. de Xanceda, Centro ubicado no rural galego, no concello de Mesía.

A clase conta con 19 alumnos, dos cales dous teñen asignaturas pendentes do curso anterior, hai unha alumna que leva dous anos cunha flexibilización e outro rapaz diagnosticado con TDHA fai dous anos e que está recibiendo tratamento con mois bos resultados.

2.- CONTRIBUCIÓN DAS MATERIAS AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE

- **COMPETENCIA EN COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA**

Traballase dende todas as áreas de coñecemento e a súa adquisición debe capacitar ao alumnado para:

- Utilizar a linguaxe escrita como instrumento de comunicación y de desenvolvemento da iniciativa persoal, mediante a escritura de contos, relatos, noticias...
- Lograr una comunicación oral eficaz, nombrando e describindo adecuadamente a persoas, obxectos, lugares...
- Expresar oralmente as súas opinións y saber defendelas , explicándoas correctamente sin interferencias lingüísticas.
- Construir adecuadamente oracións ao falar e ao escribir.
- Desenvolver a afección pola lectura y conseguir hábitos lectores.

Dende a área de Matemáticas tratarase de:

- Expresar verbalmente o proceso que se debe seguir para resolver un problema.
- Emplear o vocabulario específico e apropiado para referirse a contidos matemáticos.
- Ler comprensivamente un enunciado e obter información para responder preguntas e resolver problemas.
- Responder a preguntas e argumentar as respostas apoiándose nos seus coñecementos sobre as cuestións aprendidas.

- Explicar o enunciado dos problemas coas súas propias palabras para comprender mellor e facilitar a elección do cálculo adecuado.

Nas áreas de Ciencias Sociais e Naturais:

- Presentaranse distintos tipos de textos informativos: expositivos, carteis, noticias, folletos, etc, que permitirán traballar a comprensión oral e escrita e ampliar o seu vocabulario.
- Realizaranse traballos sobre as distintas partes das materias, que favorecerán o intercambio de opinións e coñecementos, e a interacción tanto oral como escrita.
- Empregaránse os medios que proporciona a rede Abalar para obter información que complementa e amplía a materia exposta nas clases.

Dende a área de Plástica potenciarase a orixinalidade narrativa e formal, así como a adquisición dun vocabulario específico.

A Educación Física axuda á afirmación da lateralidade xunto coa experimentación de nocións asociadas a relacións espazo-temporais que desempeñan un papel fundamental na aprendizaxe da lectura e a escritura. Esta área favorece asimismo una gran variedade de intercambios comunicativos.

Dende a área de Música:

- Empregarase a escoita musical para indagar nas posibilidades do son, de maneira que sirvan como marco de referencia para creación.
- Analizarase a organización de obras musicais sinxelas e describiranse os elementos que as compoñen.
- Entenderase a voz como instrumento e recurso expresivo, partindo da canción e das súas posibilidades para interpretar, crear e improvisar.

Na área de Lingua estranxeira traballarase os seguintes aspectos:

- Expresar oralmente e por escrito pensamentos, emocións, vivencias ou opinións de xeito sinxelo.
- Tratar de adecuar a fala a situacións comunicativas variadas, controlando os elementos non verbais e respectando as regras do intercambio comunicativo.
- Coñecer os distintos procedementos de formación de palabras como instrumento para aumentar o léxico.
- Compoñer textos para expresar ideas, sentimentos e experiencias.

A área de Relixión/ Valores Cívicos contribúe traballando textos sobre experiencias humanas e expresando sentimentos, pensamentos, vivencias e opinións.

- COMPETENCIA MATEMÁTICA E COMPETENCIA BÁSICA EN CIENCIA E TECNOLOXÍA

Traballase dende todas as áreas de coñecemento e a súa adquisición debe capacitar ao alumnado para:

- Organizar os datos para resolver problemas e facer os cálculos correctamente.
- Expresar en forma de problema unha situación da vida cotiá e anticipar cal será o proceso para resolvela.
- Aplicar os coñecementos sobre contidos matemáticos a situacións da vida cotiá.
- Comprobar as hipótesis realizando os cálculos correspondentes.
- Expresar verbalmente o proceso que se debe seguir para resolver un problema.
- Resolver problemas aplicando o proceso correcto (elección de datos, orden das operacións, etc.).
- Analizar os datos e as cuestións que contén un problema e identificar a estratexia máis adecuada para a súa resolución.
- Aplicar os seus coñecementos sobre operacións con números a situacións do entorno.
- Aplicar procesos de razoamento para contestar preguntas relacionadas con temas da vida cotiá.
- Formular hipótesis sobre os resultados de operacións equivalentes, verificar ditas hipótesis e explicar o razoamento que se seguiu para achar a solución.

- COMPETENCIA DIXITAL

Traballase dende todas as áreas de coñecemento e a súa adquisición debe capacitar ao alumnado para:

- Obter os datos dun problema de distintos soportes: textual, gráfico, etc., y expresar tales datos na linguaxe matemática.
- Integrar a información que lle proporcionan as imaxes, os gráficos e os textos para responder a preguntas. .
- Buscar, obter, procesar e comunicar informacións sinxelas obtidas a través das tecnoloxías da información e da comunicación.

- Facer uso habitual dos recursos tecnolóxicos dispoñibles para mellorar na lingua.
- Realizar tarefas on-line.
- Iniciarse na búsqueda e selección de material nas distintas áreas..
- Usar a tecnoloxía como ferramenta para mostrar procesos relacionados coas artes visuais e artísticas referidas a ámbitos culturais do pasado e do presente.

- COMPETENCIA ARTÍSTICA

Traballase dende todas as áreas e a súa adquisición debe capacitar ao alumnado para:

- Abordar conceptos e representacións xeométricas presentes na arquitectura, no deseño,...
- Empregar un vocabulario específico de esta área
- Usar a tecnoloxía como instrumento para mostrar procesos relacionados coas artes visuais e para achegar ao alumno á creación de producións artísticas e á análise da imaxe e do son.
- Coñecer, respectar e valorar as manifestaciones artísticas máis importantes do patrimonio cultural e artístico.
- Adquirir sensibilidade e sentido estético para apreciar e disfrutar coa arte.
- Favorecer o traballo en grupo, aceptando as normas de cooperación, toma de responsabilidades, e a utilización adecuada do espazo , o que favorece a un desenvolvemento cívico e social adecuado.

- COMPETENCIA SOCIAL E CIDADÁ

Traballase dende todas as áreas de coñecemento e a súa adquisición debe capacitar ao alumnado para:

- Participar en situacións de comunicación, dirixidas ou espontáneas, respectando as normas da comunicación: turno de palabra e escoitar.
- Mostrar actitudes adecuadas para o traballo: esforzo, perseverancia, flexibilidade, precisión e interés.
- Identificar y adoptar hábitos de hixiene, coidado y descanso.
- Mostrar conductas de respecto e coidado cara os seres vivos.

- Participar na vida social da aula mostrando actitudes de tolerancia e de respecto cara aos demais.
- Valorar a cooperación e o diálogo como forma de evitar e resolver conflitos.
- Resolver problemas e actividades integradas en grupo, aportando solucións e puntos de vista distintos.
- Analizar conflitos sociais, problemas ambientais e propoñer solucións.
- Colaborar, respectar as ideas dos outros e desenvolver o sentido da responsabilidade nos traballos en grupo.

- COMPETENCIA PARA APRENDER A APRENDER

Traballase dende todas as áreas de coñecemento e a súa adquisición debe capacitar ao alumnado para:

- Escribir cunha caligrafía clara e lexible.
- Usar estratexias de cálculo mental como una maneira rápida de atopar o resultado.
- Participar en traballos de equipo realizando a tarefa asignada.
- Explicar de forma sinxela algunhas normas básicas de circulación.
- Propoñer algunhas actuacións para facer un uso responsable da agua ou dos diferentes recursos naturais.
- Iniciarse na comprensión de mapas conceptuais, gráficos, etc .
- Desenvolver o sentido de iniciativa e espírito emprendedor
- Explorar e indagar nos mecanismos axeitados para definir posibilidades, buscar solucións e adquirir coñecementos.
- Poñer en marcha iniciativas, barallar posibilidades e solucións diversas para fomenta a creatividade.
- Fomentar a flexibilidade ao dar diferentes respostas ante un mesmo proceso.
-

3.- OBXECTIVOS XERAIS DA MATERIA

- ÁREA DE MATEMÁTICAS

- Planificar o proceso na resolución de problemas.
- Plantexar pequenas investigacións en contextos numéricos e xeométricos.
- Emplear o método científico plantexándose pequenas investigación, analizando e comprendendo enunciados.

- Desenvolver aprendizaxes autónomas confiando nas propias capacidades.
- Interiorizar o sistema de numeración decimal.
- Utilizar estratexias de cálculo mental.
- Comparar, redondear e ordenar hasta a décima e a centésima.
- Comprender os números naturais, as fraccións e os decimais
- Realizar operacións de suma, resta, multiplicación e división, potencias e raíces cadradas.

- Resolver problemas con números enteiros, fraccións, decimais, potencias e raíces cadradas.
- Diferenciar e solucionar problemas con números positivos e negativos.
- Calcular magnitudes de lonxitude, masa, capacidade e superficie.
- Coñecer e empregar o sistema sexagesimal.
- Calcular e solucionar problemas con perímetros e áreas.
- Empregar en problemas da vida empregando a estadística e a probabilidade.

AREA DE LENGUA E LITERATURA CASTELLANA

- Emplear la lengua oral para expresar o manifestar ideas, sentimientos y opiniones, etc.
- Comprender e expresar mensaxes verbales y no verbales
- Transmitir ideas con claridad y corrección
- Utilizar estrategias y normas en el intercambio comunicativo: exposición clara en la participación, escucha atenta y respeto al turno de palabra.
- Contar experiencias personales

- Describir, siguiendo un orden temporal adecuado
- Expresar y producir textos orales, narrativos, descriptivos, expositivos, informativos y persuasivos.
- Reproducir de memoria canciones, poemas breves, adivinanzas, retahílas
- Realizar resúmenes orales
- Representar pequeñas dramatizaciones
- Leer en voz alta y en silencio textos descriptivos, argumentales, expositivos, y literarios.
- Desarrollar el hábito lector
- Escribir frases y textos sencillos
- Producir textos siguiendo estrategias (Planificación- función, destinatario, audiencia, estructura; Redacción- inicio, nudo, desenlace; Revisión y mejora.)
- Presentar los escritos con precisión, claridad, orden y buena caligrafía

- ÁREA DE CIENCIAS DA NATUREZA

- Experimentar en cuestións relacionadas coas Ciencias da Natureza..
- Observar de forma directa e indirecta a natureza a través de diferentes fontes de información.
- Analizar e comprender textos propios da área.
- Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación como instrumento na búsqueda de información, facendo un uso responsable delas.
- Fomentar o traballo individual e en grupo.
- Descubrir a estrutura e función dos seres vivos.
- - Descubrir as características máis importantes dos seres vivos e do seu entorno a través da observación.
- Aprender as características principais dunha nutrición adecuada.
- Crear hábitos de respecto e coidado cara a un mesmo
- Coñecer o seu corpo e o dos demais e crear habitos de respecto e coidado dun mesmo.

- Aprender as características e propiedades de materia e os seus cambios, e crear hábitos responsables de emprego das fontes de enerxía do planeta.

- Coñecer descubrimentos e inventos.

- ÁREA DE LINGUA GALEGA

- Empregar a lingua oral para expresarse

- Comprender e expresar mensaxes verbais e non verbais

- Transmitir ideas con claridade e corrección

- Utilizar estratexias e normas no intercambio comunicativo (Exposición clara na participación, escoita atenta, respecto ao turno de palabra)

- Contar experiencias personais

- Describir, seguindo unha orde temporal adecuada

- Expresar e producir textos orais, narrativos, descritivos, expositivos e informativos.

- Audición e reprodución de textos breves

- Reproducir de memoria cancións, poemas breves, adiviñas, retahílas

- Realizar resúmenes orais

- Representar pequenas dramatizacións

- Ler en voz alta e en silencio textos descritivos, argumentais, expositivos, e literarios.

- Desenvolver o hábito lector

- Escribir frases e textos sinxelos

- Producir textos seguindo estratexias (Planificación- función, destinatario, audiencia, estrutura; Redacción- inicio, nudo, desenlace; Revisión e mellora)

- Presentar os escritos con claridade, orde e boa caligrafía.

- ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS

-
- Descubrir o coñecemento científico aplicado ás Ciencias Sociais.
  - Utilizar diferentes fontes de información como medio de búsqueda de coñecementos.
  - Usar as novas tecnoloxías da información e a comunicación aprendendo con elas.
  - Crear hábitos de responsabilidade, capacidade de esforzo e constancia no estudo.
  - Fomentar técnicas de animación á lectura a través de textos das Ciencias Sociais.
  - Desenvolver estratexias para favorecer a cohesión do grupo e o traballo cooperativo.
  - Aprender a resolver conflitos de forma pacífica, aplicando unhas normas básicas de convivencia.
  - Recoñecer a intervención humana no medio natural cercano.
  - Descubrir as organizacións sociais máis próximas.

- ÁREA DE EDUCACIÓN ARTÍSTICA

- Descubrir os elementos plásticos presentes en el entorno natural.
- Coñecer os elementos plásticos do entorno artificial.
- Aprender a realizar pequenas composicións plásticas empregando distintas técnicas: collage, pintado, debuxado, e con diferentes materiais.
- Crear imáxes para o su uso en muráis, postais, cómics.
- Empregar o debuxo como feramenta de representación.
- Coñecer características, tipos, mezclas e variacións do color.
- Buscar sensorialmente texturas naturais e artificiais en materiais orgánicos e inorgánicos.

- Aprender a utilizar os instrumentos e materiais necesarios para a realización de debuxos e traballos artísticos.

ÁREA DE VALORES SOCIAIS Y CÍVICOS

- Adquirir responsabilidades mediante a toma de decisións.
- Realizar correctamente as tarefas e actividades escolares.
- Aprender a motivarse e superarse día a día.
- Analizar e resolver de maneira lóxica problemas.
- Valorar e aceptar as cualidades e limitacións propias, creando unha autoestima correcta.
- Descubrir a imaxe dun mesmo.
- Expresar ideas, pensamentos ou sentimentos.
- Aprender a dialogar respectando discurso, tono e volumen da fala.
- Diferenciar os diferentes grupos sociais existentes no noso entorno.
- Aprender a resolver conflitos en grupo.
- Interiorizar os deberes e dereitos dos nenos.
- Coñecer a distribución das tarefas no fogar e na escola.

4.- CONTIDOS. TEMPORALIZACIÓN POR UNIDADES DIDÁCTICAS

- ÁREA DE MATEMÁTICAS.

BLOQUE 1. PROCESOS, MÉTODOS Y ACTITUDES EN MATEMÁTICAS

1.- Planificación del proceso de resolución de problemas:

- Análisis y comprensión del enunciado.
- Estrategias y procedimientos: gráficos, tablas, esquemas da situación, datos, planteamiento, ensayo y error razonado, selección de las operaciones, etc.
- Estimación del resultado de un cálculo y realización de los cálculos necesarios.

- Resultados obtenidos y valoración de los mismos..

2.- Método de trabajo.

- Planteamiento de pequeñas investigaciones en contextos numéricos, geométricos y funcionales.

- Acercamiento al método de trabajo científico con el planteamiento de pequeñas investigaciones en contextos numéricos, geométricos y funcionales.

- Utilización de los procedimientos matemáticos estudiados para resolver problemas en situaciones reales.

- Uso de las TIC en el desarrollo y asimilación de contenidos relacionados con la numeración, operaciones y problemas.

- Números naturales, Operaciones combinadas de suma, resta, multiplicación y división. Resolución de problemas empleando las operaciones adecuadas

BLOQUE 2. NÚMEROS

1.- Números enteros: significado y representación en la recta numérica.

2.- Operaciones:

- Automatización de los algoritmos de suma y resta, multiplicación y división de números naturales, decimales y fraccionarios.

- Operaciones combinadas de números naturales, decimales y fraccionarios, jerarquía de operaciones y usos del paréntesis.

- Multiplicación y división de números decimales por la unidad seguida de ceros.

- Cuadrados, cubos y potencias de base 10

- Cálculo del mínimo común múltiplo y del máximo común divisor.

- Reducción de fracciones a común denominador por el método del mínimo común múltiplo.

- Proporcionalidad directa.

- La regla de tres en situaciones de proporcionalidad directa.

- Cálculos del tanto por ciento en situaciones reales.

- Correspondencia entre fracciones sencillas, fracciones decimales y porcentajes.

- Estrategias de cálculo mental.
- Resolución de problemas de la vida cotidiana.

BLOQUE 3. MEDIDA

1.- Unidades del sistema métrico decimal:

- La superficie: múltiplos y submúltiplos del metro cuadrado.
- El volumen: múltiplos y submúltiplos del metro cúbico.
- Equivalencias entre las medidas de capacidad y volumen.
- Desarrollo de estrategias para medir figuras de manera exacta y aproximada.
- Sumar y restar medidas de superficie y volumen.

2.- Medida del tiempo:

- Equivalencias y transformaciones entre horas, minutos y segundos.
- Cálculos con medidas temporales.

3.- Medidas de ángulos:

- El sistema sexagesimal: los ángulos y el tiempo.

BLOQUE 4. GEOMETRÍA

1.- Situación en el plano y el espacio:

- Sistemas de coordenadas cartesianas.
- Descripción de posiciones y movimientos.
- Representación: escalas y gráficas sencillas.

2.- Formas espaciales: elementos, relaciones y clasificación.

- Cuerpos geométricos: elementos, relaciones y clasificación.
- Poliedros: elementos y clasificación.
- Cuerpos redondos: cono, cilindro y esfera.
- Perímetro, área y volumen.

BLOQUE 5. ESTADÍSTICA Y PROBABILIDAD

- Gráficos y parámetros estadísticos.
- Recogida y clasificación de datos cualitativos y cuantitativos.
- Construcción de tablas de frecuencias absolutas y relativas.
- Iniciación intuitiva a las medidas de centralización: la media, la moda y el rango.
- Interpretación de gráficos sencillos: diagramas de barras, poligonales y sectoriales.
- Análisis de las informaciones que se presentan mediante gráficos estadísticos.
- Carácter aleatorio de algunas experiencias.

TEMPORALIZACIÓN

Teniendo en cuenta la duración de los trimestres de este curso, se trabajarán cuatro unidades en cada uno de ellos, teniendo en cuenta siempre que los contenidos serán abordados de manera enlazada, construyendo unos sobre otros partiendo siempre de los conocimientos previos del alumno, de forma que se facilite su comprensión y aplicación en contextos cada vez más enriquecedores y complejos.

ÁREA DE LENGUA CASTELLANA

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL, HABLAR Y ESCUCHAR

- Situaciones de comunicación espontáneas o dirigidas utilizando un discurso ordenado y coherente en situaciones de comunicación formales e informales.
  - Comprensión y expresión de mensajes verbales y no verbales.
  - Estrategias y normas en el intercambio comunicativo: participación, exposición clara, organización del discurso, escucha, respeto al turno de palabra, entonación, respeto por los sentimientos y experiencias, ideas, opiniones y conocimientos de los demás.
  - Comprensión de textos orales según su tipología: narrativos, descriptivos, argumentativos, expositivos, instructivos. Sentido global del texto. Ideas principales y secundarias. Ampliación de vocabulario.
  - Expresión y producción de textos orales, narrativos, descriptivos, argumentativos, expositivos, instructivos, informativos y persuasivos.
  - Deducción de palabras por el contexto. Reconocimiento de ideas no explícitas.
- Resumen oral.

- Audición y reproducción de textos breves sencillos de distinta tipología que estimulen el interés del niño.
- Dramatizaciones de textos literarios adaptados a la edad.
- Estrategias para utilizar el lenguaje oral como instrumento de comunicación y aprendizaje: escuchar, recoger datos, participar en encuestas, entrevistas y debates.
- Uso de documentos audiovisuales y medios de comunicación social para obtener, seleccionar y relacionar informaciones relevantes para ampliar los aprendizajes.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA: LEER

- Recursos gráficos en la comunicación escrita.
- Consolidación del sistema de lecto- escritura.
- Comprensión de textos leídos en voz alta y en silencio.
- Comprensión de textos según su tipología.
- Lectura de distintos tipos de texto: descriptivos, argumentativos, expositivos, instructivos, literarios.
- Estrategias para la comprensión lectora de textos: Título. Ilustraciones. Palabras en negrita. Capítulos. Relectura. Anticipación de hipótesis y comprobación. Síntesis. Estructura del texto. Tipos de texto. Contexto. Diccionario. Sentido global del texto. Ideas principales. Resumen. Textos discontinuos: gráficos, esquemas...
- Gusto por la lectura.
- Hábito lector. Lectura de diferentes textos como fuente de información, de deleite y de diversión.
- Uso de la biblioteca como fuente de aprendizaje.

BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA: ESCRIBIR

- Producción de textos para comunicar conocimientos, experiencias y necesidades y opiniones: narraciones, descripciones, textos expositivos, argumentativos y persuasivos, poemas, diálogos, entrevistas y encuestas.
- Cohesión del texto: conectores, sustituciones léxicas, mantenimiento del tiempo verbal, puntuación.
- Creación de textos utilizando el lenguaje verbal y no verbal con intención informativa: carteles publicitarios, anuncios, tebeos.

- Normas y estrategias para la producción de textos: planificación (función, destinatario, audiencia, estructura,...) y revisión y mejora del texto.
- Aplicación de las normas ortográficas y signos de puntuación (punto, coma, punto y coma, guión, dos puntos, raya, signos de puntuación paréntesis, comillas).
- Acentuación.
- Caligrafía. Orden y presentación.
- Utilización guiada, y progresivamente más autónoma de tecnologías de la información y la comunicación.

BLOQUE 4. CONOCIMIENTO DE LA LENGUA

- Conocimiento de las estructuras básicas de la lengua: letra, sílaba, palabra, oración, párrafo, texto.
- Tipos de textos y estructuras de cada una de ellos (narración, descripción, exposición); enunciados (declarativo, interrogativo, exclamativo, imperativo).
- Vocabulario: El diccionario. Sinónimos. Antónimos.
- Palabras homónimas. Palabras polisémicas. Palabras primitivas y derivadas. Los prefijos y sufijos. Palabras compuestas. Familia de palabras. Formación de sustantivos, adjetivos y verbos. Gentilicios. Las onomatopeyas.
- Ortografía: Puntuación: Signos de puntuación que cierran oración. Clases de punto. La coma. El punto y coma. Los dos puntos. La sílaba. Sílaba átona y sílaba tónica. Reglas de acentuación: la tilde diacrítica. La tilde en los diptongos e hiatos. El guion. Normas ortográficas: palabras con h, con b, con v, con g, con j, con ll, con y. Palabras terminadas en -d y en -z. Palabras con -cc- y -c-.
- Gramática: La comunicación. El lenguaje y las lenguas. Categorías gramaticales: nombres, adjetivos, determinantes: artículos, demostrativos, posesivos, numerales e indefinidos, pronombres personales, adverbios, preposiciones. El verbo: las formas verbales, número y persona, tiempo y modo, voz activa y voz pasiva. Las lenguas de España: situación sociolingüística en las diferentes Comunidades Autónomas. El enunciado: frase y oración (tipos de enunciados). La oración: sujeto y predicado.
- Iniciación en el uso de las Tecnologías de la Información y la Comunicación como instrumento de aprendizaje en tareas sencillas.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

- Conocimiento de los diferentes tipos de libros.

- Conocimiento de los diferentes tipos de cuentos tradicionales: maravillosos, de fórmulas, de animales...
- El cuento y la leyenda: Algunas leyendas del entorno cultural más próximo.
- Lectura de adivinanzas, refranes, trabalenguas. Lectura guiada de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptaciones de obras clásicas y literatura actual.
- Memorización y recitado de poemas, canciones con la entonación y ritmo apropiados.
- Creación de poemas, cuentos, adivinanzas, canciones.
- Dramatización y lectura dramatizada de textos literarios
- Valoración de los textos literarios como vehículo de comunicación y como fuente de conocimiento de otros mundos, tiempos y culturas y como disfrute personal.
- Literatura: el lenguaje literario, los recursos literarios.
- Los géneros literarios: narrativa, poesía y teatro.
- La narrativa: cuento y novela.
- El teatro: personajes, acotaciones, actos y escenas.
- El teatro: tragedia y comedia.
- La poesía: rima asonante y consonante. La lírica tradicional. Los pareados. La medida de los versos. Tipos de poemas.
- Valoración de los textos literarios como medio de disfrute personal.

TEMPORALIZACIÓN

Teniendo en cuenta la duración de los trimestres de este curso, se trabajarán cuatro unidades en cada uno de ellos, teniendo en cuenta siempre que los contenidos serán abordados de manera enlazada, construyendo unos sobre otros partiendo siempre de los conocimientos previos del alumno, de forma que se facilite su comprensión y aplicación en contextos cada vez más enriquecedores y complejos.

- ÁREA DE CIENCIAS DA NATUREZA

BLOQUE 1. INICIACIÓN Á ACTIVIDADE CIENTÍFICA

- Utilización de diferentes fontes de información. Observación directa e indirecta da natureza empregando instrumentos apropiados e a través do uso de libros, medios audiovisuais e tecnolóxicos.

- Lectura, análise e síntese de textos propios del área.

- Hábitos de prevención de enfermidades y accidentes, na aula, no centro e na utilización de diversos materiais, tendo en conta as normas de seguridade e coñecemento dos protocolos de actuación en caso de necesidade.

- Hábitos de prevención y coidado no manexo de redes e materiais dixitais e coñecemento do uso responsable e seguro das tecnoloxías e Internet.

- Traballo individual e en grupo.

- Técnicas de estudio e traballo. Desenvolvemento de hábitos de traballo e esforzo.

BLOQUE 2.O SER HUMANO E A SAÚDE

- O corpo humano e o seu funcionamento. Anatomía y fisioloxía. Células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas.

- As funcións vitais no ser humano nas distintas etapas da vida.

- Función de reprodución.

- Función de relación: os órganos dos sentidos e o sistema nervioso.

- Ciencia e saúde: avances da ciencia que melloran a saúde e a alimentación.

- Saúde e enfermidade. Principais enfermidades que afectan aos aparellos e sistemas do organismo humano.

- Hábitos saudables para previr enfermidades. A conducta responsable. Efectos nocivos do consumo de drogas.

- Coñecemento de actuacións básicas de primeiros auxilios para axudarse e axudar aos demais.

BLOQUE 3. OS SERES VIVOS

- Anatomía e fisioloxía dos animais. Grupos de invertebrados: medusas e pólipos, anélidos, equinodermos, moluscos e artrópodos.

- Clasificación dos seres vivos: virus, bacterias, protoctistas, fungos, plantas e animais.

-Os ecosistemas. Compoñentes e características. Tipos de ecosistemas. As relación entre os seres vivos dun ecosistema. Cadenas alimentarias. Parasitismo, comensalismo e mutualismo. Actuacións humanas que poñen en perigo o equilibrio dos ecosistemas. Extinción de especies.

- A biosfera, diferentes hábitats dos seres vivos.

- Valoración da importancia da conservación e coidado dos ecosistemas. Comportamento activo na conservación e no coidado do entorno natural.

BLOQUE 4. MATERIA E ENERXÍA

- A enerxía e as súas propiedades.

- Calor e temperatura.

- Enerxías renovables fronte a non renovables.

- A produción de electricidade. Cargas eléctricas. A corrente eléctrica. Deseño de circuitos eléctricos sinxelos.

- O magnetismo. Atracción e repulsión de campos magnéticos.

- Os imáns. O magnetismo terrestre. A brúxula.

BLOQUE 5. A TECNOLOXÍA, OBXECTOS E MÁQUINAS

-A electricidade no desenvolvemento das máquinas. Circuitos eléctricos sinxelos.

- Efectos da electricidade. Condutores e aislantes. Os circuitos eléctricos. Tipos e funcionamento.

- Relación entre a electricidade e o magnetismo. O electroimán.

- Importantes descubrimentos e inventos. Biografías de inventores e científicos.

- A ciencia: presente e futuro da sociedade.

- Uso das tecnoloxías da información e da comunicación.

- Medidas de prevención. Primeiros auxilios.

TEMPORALIZACIÓN

Desenvolveranse dúas unidades por trimestre, partindo sempre dos coñecementos previos do alumno, enlazando uns coñecementos con outros e empregando as destrezas

traballadas en todas as áreas, buscando sempre un enfoque globalizado e o desenvolvemento de cualidades de traballo persoal e de esforzo tanto no traballo individual como no grupal.

- ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS

CONTIDOS

BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS

- Iniciación ao coñecemento científico e á súa aplicación nas Ciencias Sociais.
- Utilización das tecnoloxías da información e a comunicación para buscar e seleccionar información para aprender, compartir e presentar conclusións.
- Técnicas de traballo. Elaboración de esquemas, resúmenes, memorización e estruturación da información recibida.
- Estratexias para desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo.
- Fomento de técnicas de animación á lectura de textos de divulgación das Ciencias Sociais, de carácter social, xeográfico e histórico.
- Utilización de estratexias para potenciar a cohesión do grupo e o traballo cooperativo desenrolando habilidades sociais que favorezan a colaboración, a igualdade entre homes e mulleres e valorando a importancia da contribución de todos.
- Estratexias para a resolución de conflitos, utilización das normas de convivencia e valoración da convivencia pacífica e tolerante.
- Planificación e xestión de proxectos co fin de alcanzar obxectivos. Iniciativa emprendedora.

BLOQUE 2. O MUNDO NO QUE VIVIMOS

1.- As paisaxes de Europa e España:

- Elementos da paisaxe: relevo, costas, clima, vexetación, hidrografía.
- A diversidade paisaxística de España.
- O relevo de Europa: montañas, chairas e costas.

- Os climas europeos.
- Os principais ríos e lagos de Europa.
- Paisaxe natural e paisaxe humanizada.
- Espacios protexidos.
- Respecto, defensa e mellora da paisaxe.

2.- A intervención humana no medio ambiente.

- Conservación e transformación do medio ambiente.
- Impacto das actividades humanas no medio.
- A degradación do medio. A sobreexplotación dos recursos naturais.
- Os problemas medioambientais: a contaminación da atmosfera, o chan e a auga.
- A acumulación de residuos. A reciclaxe. O desenvolvemento sostible.

BLOQUE 3. VIVIR EN SOCIEDADE

1.- A actividade económica de Galicia, España e Europa.

- As actividades productivas: recursos naturais, materias primas, produtos elaborados e as formas de produción.
- As actividades económicas e os sectores de produción.
- As actividades económicas e os sectores productivos en Galicia, España e Europa.
- A produción de bens e servizos para satisfacer as necesidades humanas.

2.- A empresa, unidade básica de produción e da vida económica dos cidadáns.

- Actividade e función das empresas.
- Empleabilidade e espírito emprendedor.
- Pequenas e grandes empresas.
- O consumo e a publicidade.
- Educación financeira: os cartos e o aforro

BLOQUE 4. AS PEGADAS DO TEMPO

Espana na Idade Contemporánea:

a) O século XIX

- A Guerra da Independencia e o labor das Cortes de Cádiz.
- A evolución política: dende o reinado de Fernando VII ata a rexencia de María Cristina.
- A perda das colonias de América e do Pacífico.
- As transformacións económicas e sociais do século XIX.
- Arte e cultura da España do século XIX.

b) Os séculos XX e XXI:

- O reinado de Alfonso XII e a Dictadura de Primo de Rivera.
- A Segunda República e a Guerra Civil.
- A Dictadura de Franco.
- A transición á democracia e a Constitución de 1978.
- España na Unión Europea.
- Arte e cultura na España dos séculos XX e XXI

TEMPORALIZACIÓN

Desenvolveranse dúas unidades por trimestre, partindo sempre dos coñecementos previos do alumno, enlazando uns coñecementos con outros e empregando as destrezas traballadas en todas as áreas, buscando sempre un enfoque globalizado e o desenvolvemento de cualidades de traballo persoal e de esforzo tanto no traballo individual como no grupal.

- ÁREA DE LINGUA GALEGA

CONTIDOS

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL, FALAR E ESCOITAR

- Situacións de comunicación espontáneas ou dirixidas empregando un discurso ordenado e coherente en situacións de comunicación formais e informais.
- Comprensión e expresión de mensaxes verbais e non verbais.
- Estratexias e normas no intercambio comunicativo: participación, exposición clara, organización do discurso, escoita, respecto ao turno de palabra, entoación, respecto polos sentimentos e experiencias, ideas, opinións e coñecementos dos demais.
- Comprensión de textos orais según a súa tipoloxía: narrativos, descritivos, argumentativos, expositivos, instructivos. Sentido global do texto. Ideas principais e secundarias. Ampliación de vocabulario.
- Expresión e produción de textos orais, narrativos, descritivos, argumentativos, expositivos, instructivos, informativos e persuasivos.
- Deducción de palabras polo contexto. Recoñecemento de ideas non explícitas.
Resumo oral.
- Audición e reprodución de textos breves sinxelos de distinta tipoloxía que estimulen o interese do neno.
- Dramatizacións de textos literarios adaptados á idade.
- Estratexias para utilizar a linguaxe oral como instrumento de comunicación e aprendizaxe: escoitar, recoller datos, participar en enquisas, entrevistas e debates.
- Uso de documentos audiovisuais e medios de comunicación social para obter, seleccionar e relacionar informacións relevantes para ampliar os aprendizaxes.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA: LER

- Recursos gráficos na comunicación escrita.
- Consolidación do sistema de lecto-escritura.
- Comprensión de textos lidos en voz alta e en silencio.
- Comprensión de textos según a súa tipoloxía.
- Lectura de distintos tipos de texto: descritivos, argumentativos, expositivos, instructivos, literarios.
- Estratexias para a comprensión lectora de textos: Título. Ilustracións. Palabras en negra. Capítulos. Relectura. Anticipación de hipóteses e comprobación. Síntesis.

Estructura do texto. Tipos de texto. Contexto. Dicionario. Sentido global do texto. Ideas principais. Resumo. Textos discontinuos: gráficos, esquemas...

- Gusto pola lectura.
- Hábito lector. Lectura de diferentes textos como fonte de información, de deleite e de diversión.
- Uso da biblioteca como fonte de aprendizaxe.
- Utilización guiada, y progresivamente máis autónoma de tecnoloxías de la información y la comunicación.

BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA: ESCRIBIR

- Producción de textos para comunicar coñecementos, experiencias, necesidades e opinións: narracións, descricións, textos expositivos, argumentativos e persuasivos, poemas, diálogos, entrevistas e enquisas.

- Cohesión do texto: conectores, substitucións léxicas, mantemento do tempo verbal, puntuación.

- Creación de textos utilizando a linguaxe verbal e non verbal con intención informativa: carteis publicitarios, anuncios, tebeos.

- Normas e estratexias para a produción de textos: planificación (función, destinatario, audiencia, estrutura,...) e revisión e mellora do texto.

- Aplicación das normas ortográficas e signos de puntuación (punto, coma, punto e coma, guión, dous puntos, raia, signos de puntuación, paréntesis, comiñas).

- Acentuación.

- Caligrafía. Orde e presentación.

- Utilización guiada, e progresivamente máis autónoma das tecnoloxías da información e a comunicación.

BLOQUE 4. COÑECEMENTO DA LINGUA

- Coñecemento das estruturas básicas da lingua: letra, sílaba, palabra, oración, párrafo, texto.

- Tipos de textos e estruturas de cada unha delas (narración, descripción, exposición); enunciados (declarativo, interrogativo, exclamativo, imperativo).

- Vocabulario: O dicionario. Sinónimos. Antónimos. Palabras homónimas. Palabras polisémicas. Palabras primitivas e derivadas. Os prefixos e sufixos. Palabras compostas. Familia de palabras. Formación de substantivos, adxectivos e verbos. Xentilicios. As onomatopeias.

- Ortografía: Puntuación: Signos de puntuación que cerran oración. Clases de punto. A coma. O punto e coma. Os dous puntos. A sílaba. Sílaba átona e sílaba tónica. Regras de acentuación: a tilde diacrítica. A tilde nos ditongos e hiatos. O guión. Normas ortográficas: palabras con h, con b, con v, con g, con j, con ll, con y. Palabras terminadas en -d e en -z. Palabras con -cc- y -c-.

- Gramática: A comunicación. A linguaxe e as linguas. Categorías gramaticais: nomes, adxectivos, determinantes: artigos, demostrativos, posesivos, numerais e indefinidos, pronomes persoais, adverbios, preposicións. O verbo: as formas verbais, número e persona, tempo e modo, voz activa e voz pasiva. As linguas de España: situación sociolingüística nas diferentes Comunidades Autónomas. O enunciado: frase e oración (tipos de enunciados). A oración: suxeito e predicado.

- Iniciación no uso das Tecnoloxías da Información e da Comunicación como instrumento de aprendizaxe en tarefas sinxelas.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

- Coñecemento dos diferentes tipos de libros.
- Coñecemento dos diferentes tipos de contos tradicionais : maravillosos, de fórmulas, de animais,...
- O conto e a lenda. Algunhas lendas do entorno cultural máis próximo.
- Lectura de adiviñas, refráns, trabalinguas. Lectura guiada de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual.
- Memorización e recitado de poemas, cancións coa entoación e ritmo apropiados.
- Creación de poemas, contos, adiviñas, cancións.
- Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios
- Valoración dos textos literarios como vehículo de comunicación e como fonte de coñecemento de outros mundos, tempos e culturas e como disfrute persoal.
- Literatura: a linguaxe literaria, os recursos literarios.
- Os xeneros literarios: narrativa, poesía e teatro.
- A narrativa: conto e novela.

- O teatro: persoaxes, acotacións, actos e escenas.
- O teatro: traxedia e comedia.
- A poesía: rima asoante e consoante. A lírica tradicional. Os pareados. A medida dos versos. Tipos de poemas.
- Valoración dos textos literarios como medio de disfrute persoal.
- Iniciación no uso das Tecnoloxías da Información e a Comunicación como instrumento de aprendizaxe en tarefas sinxelas.
- Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios
- Valoración dos textos literarios como medio de disfrute personal.

TEMPORALIZACIÓN

Tendo en conta a duración dos trimestres este curso, desenvolveranse catro unidades en cada un deles, tendo en conta sempre que os contidos serán abordados dun xeito enlazado, construíndo uns sobre outros partindo sempre dos coñecementos previos do alumno, de forma que se facilite a súa comprensión e aplicación en contextos cada vez máis enriquecedores e complexos.

- ÁREA DE EDUCACIÓN PLÁSTICA E VISUAL

CONTIDOS

BLOQUE 1. EXPRESIÓN ARTÍSTICA

- O espazo bidimensional: proporcionalidade, composición, equilibrio.
- O color: cores complementarios. Gama de cores.
- Técnicas artísticas e de debuxo: debuxo, rotulado, coloreado, collaxe, pintura, moldeado, papiroflexia.etc.).
- Análise das formas de representación según o punto de vista ou a situación no espazo. A perspectiva.
- Comparación de diversos materiais e observación destes transformados en obras artísticas.
- Apreciación da orixinalidade; rechazo da imitación e a copia.

BLOQUE 2. DEBUXO XEOMÉTRICO

- Figuras planas: elementos, relación e clasificación.
- Desenvolvemento de estratexias para medir figuras de maneira exacta e aproximada.
- Realización do debuxo xeométrico en sinxelos programas de debuxo.
- O compás. Trazado de círculos e circunferencias. A división da circunferencia aplicada á construción de elementos florais.
- Iniciación á análise das formas de representación de volumes no plano segundo o punto de vista ou a situación no espazo.

TEMPORALIZACIÓN

A temporalización non será por trimestres, pois traballarase os dous bloques, de maneira interrelacionada, na realización de actividades variadas de debuxo e plástica ao longo de todo o ano, seguindo un ritmo marcado polas necesidades do alumnado e o mellor aproveitamento de cada actividade.

- ÁREA DE VALORES CÍVICOS

CONTIDOS

BLOQUE 1. A IDENTIDADE E A DIGNIDADE DA PERSOA.

- O autoconcepto. O autoconhecimento. A autovaloración. Os rasgos de personalidade. A autoconciencia emocional. A respetabilidade e a dignidade persoal. O estilo persoal positivo.
- O autocontrol. A regulación dos sentimentos. As estratexias de reestruturación cognitiva.
- A iniciativa. O emprendemento. A automotivación. A autoproposta de desafíos. A importancia da iniciativa privada na vida económica e social.
- Responsabilidade. A toma de decisión persoal meditada. O sentido de compromiso respecto a un mesmo e aos demais.
- Control da preocupación. O coñecemento e o respecto das liberdades individuais. A liberdade persoal e o seu límite nos dereitos dos demais.

BLOQUE 2. A COMPRESIÓN E O RESPECTO NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS.

- As habilidades de comunicación. A percepción e o emprego do espazo físico na comunicación. Os elementos da comunicación non verbal que favorecen o diálogo. A iniciación, mantemento e finalización de conversas. Os inhibidores da comunicación.

- O diálogo. A búsqueda do mellor argumento. A creación de pensamentos compartidos a través do diálogo. A inferencia e o sentido da expresión dos demais. A escoita activa e a axuda.

- A empatía. O altruismo

- O respecto, a tolerancia e a valoración do outro. As diferencias culturais. As consecuencias dos prexuízos.

- Os dereitos e deberes. A Declaración Universal dos Dereitos humanos. A liberdade de expresión e opinión. A liberdade de pensamento, de conciencia e de relixión. A análise de feitos discriminatorios: maltrato, exclusión. Os dereitos e deberes do alumno.

BLOQUE 3.A CONVIVENCIA E OS VALORES SOCIAIS

- A interdependencia e a cooperación. As condutas solidarias. A aceptación do outro. A resolución de problemas en colaboración. Compartir puntos de vista e sentimentos.

- A resolución de conflitos. A linguaxe positiva na comunicación de pensamentos, intencións e posicionamentos persoais.

-Os valores sociais e a democracia. Os servizos públicos e os bens comúns: a contribución dos cidadáns a través dos impostos.

- O respecto e a conservación do medio ambiente.

- Persoaxes públicas que representan valores universais. Figuras decisivas na historia da humanidade.

BLOQUE 4. A RELACIÓN ENTRE IGUAIS E A FIGURA DO PROFESOR

- A configuración das relacións interpersoais no ámbito escolar. O proceso de socialización nas relacións escolares.

- O maestro como eixe de formación en valores de tolerancia, cooperación e respecto cara aos demais.

TEMPORALIZACIÓN

Traballaranse dúas unidades por trimestre, tomando os temas de cada unha como base para traballar, ao longo de todo o curso, as habilidades sociais: o coñecemento dun mesmo e dos demais como punto de partida para desenvolver habilidades de autocontrol e respecto, tolerancia, comprensión e colaboración en todos os aspectos da vida.

5.- CRITERIOS DE AVALIACIÓN RELACIONADOS COAS COMPETENCIAS CLAVE E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.

- ÁREA DE MATEMÁTICAS

BLOQUE 1. PROCESOS, MÉTODOS Y ACTITUDES EN MATEMÁTICAS.

1. Expresar verbalmente de forma razonada el proceso seguido en la resolución de un problema.

1.1. Comunica de forma razonada el proceso seguido en la resolución de un problema de matemáticas o en contextos de la realidad.

2. Utilizar procesos de razonamiento y estrategias de resolución de problemas, realizando los cálculos necesarios y comprobando las soluciones obtenidas

2.1. Utiliza diferentes herramientas en la resolución de problemas, como dibujos, tablas, esquemas, ensayo y error.

2.2. Analiza y comprende los datos del enunciado del problema.

2.3. Identifica e interpreta datos y mensajes de textos numéricos sencillos de la vida cotidiana (facturas, folletos publicitarios, rebajas...)

2.4. Reflexiona sobre el proceso de resolución de problemas: revisa las operaciones utilizadas, las unidades de los resultados, comprueba e interpreta las soluciones en el contexto de la situación, busca otras formas de resolución, etc.

3. Describir y analizar situaciones de cambio, para encontrar patrones, regularidades y leyes matemáticas, en contextos numéricos, geométricos y funcionales, valorando su utilidad para hacer predicciones.

3.1. Identifica patrones, regularidades y leyes matemáticas en situaciones de cambio, en contextos numéricos, geométricos y funcionales.

3.2. Realiza predicciones sobre los resultados esperados, utilizando los patrones y leyes encontrados, analizando su idoneidad y los errores que se producen.

4. Profundizar en problemas resueltos, planteando pequeñas variaciones en los datos, otras preguntas, etc.

4.1. Profundiza en problemas una vez resueltos, analizando la coherencia de la solución y buscando otras formas de resolverlos.

4.2. Se plantea nuevos problemas, a partir de uno resuelto: variando los datos, proponiendo nuevas preguntas, conectándolo con la realidad, buscando otros contextos, etc.

5. Realizar y presentar informes sencillos sobre el desarrollo, resultados y conclusiones obtenidas en el proceso de investigación.

5.1. Elabora informes sobre el proceso de investigación realizado, exponiendo las fases del mismo, valorando los resultados y las conclusiones obtenidas.

6. Planificar y controlar las fases de método de trabajo científico en situaciones adecuadas al nivel.

6.1. Practica el método científico, siendo ordenado, organizado y sistemático.

6.2. Planifica el proceso de trabajo con preguntas adecuadas: ¿qué quiero averiguar?, ¿qué tengo?, ¿qué busco?, ¿cómo lo puedo hacer?, ¿no me he equivocado al hacerlo?, ¿la solución es adecuada?

7. Conocer algunas características del método de trabajo científico aplicándolas a la resolución de problemas de la vida cotidiana, estableciendo conexiones entre la realidad y las matemáticas y valorando la utilidad de los conocimientos matemáticos adecuados para la resolución de problemas.

7.1. Elabora conjeturas y busca argumentos que las validen o las refuten, en situaciones a resolver, en contextos numéricos, geométricos o funcionales.

7.2. Realiza estimaciones sobre los resultados esperados y contrasta su validez, valorando los pros y los contras de su uso.

8. Desarrollar y cultivar las actitudes personales inherentes al quehacer matemático.

8.1. Desarrolla y muestra actitudes adecuadas para el trabajo en matemáticas: esfuerzo, perseverancia, flexibilidad y aceptación de la crítica razonada.

8.2. Se plantea la resolución de retos y problemas con la precisión, esmero e interés adecuados al nivel educativo y a la dificultad de la situación.

9. Desarrollar estrategias matemáticas y utilizar un lenguaje correcto, con el vocabulario específico de las matemáticas, en las situaciones con contenido matemático y en la resolución de problemas.

9.1. Distingue entre problemas y ejercicios y aplica las estrategias adecuadas para cada caso.

9.2. Se inicia en el planteamiento de preguntas y en la búsqueda de respuestas adecuadas, tanto en el estudio de los conceptos como en la resolución de problemas.

9.3. Desarrolla y aplica estrategias de razonamiento (clasificación, reconocimiento de las relaciones, uso de contraejemplos) para crear e investigar conjeturas y construir y defender argumentos.

10. Superar bloqueos e inseguridades ante la resolución de situaciones desconocidas y reflexionar sobre las decisiones tomadas, aprendiendo para situaciones similares futuras.

10.1. Toma decisiones en los procesos de resolución de problemas valorando las consecuencias de las mismas y su conveniencia por su sencillez y utilidad.

10.2. Utiliza herramientas tecnológicas para la realización de cálculos numéricos, para aprender y para resolver problemas, conjeturas y construir y defender argumentos.

10.3. Reflexiona sobre los problemas resueltos y los procesos desarrollados, valorando las ideas claves, aprendiendo para situaciones futuras similares, etc.

11. Seleccionar y utilizar las herramientas tecnológicas y estrategias para el cálculo, para conocer los principios matemáticos y resolver problemas.

11.1. Se inicia en la utilización de herramientas tecnológicas para la realización de cálculos numéricos, para aprender y para resolver problemas.

11.2. Se inicia en la utilización de la calculadora para la realización de cálculos numéricos, para aprender y para resolver problemas.

12. Utilizar los medios tecnológicos de modo habitual en el proceso de aprendizaje, buscando, analizando y seleccionando información relevante en Internet o en otras fuentes, elaborando documentos propios, haciendo exposiciones y argumentaciones de los mismos.

12.1. Realiza un proyecto, elabora y presenta un informe creando documentos digitales propios (texto, presentación, imagen, video, sonido,...), buscando, analizando y seleccionando la información relevante, utilizando la herramienta tecnológica adecuada y compartiéndolo con sus compañeros.

BLOQUE 2. NÚMEROS

1. Leer, escribir y ordenar, utilizando razonamientos apropiados, distintos tipos de números (naturales, fracciones y decimales hasta las milésimas).

1.1. Identifica los números romanos aplicando el conocimiento a la comprensión de dataciones.

1.2. Lee, escribe y ordena en textos numéricos y de la vida cotidiana, números (naturales hasta 8 cifras, decimales hasta la milésima y fracciones) utilizando razonamientos apropiados e interpretando el valor de posición de cada una de sus cifras.

1.3. Descompone, compone y redondea números naturales y decimales, interpretando el valor de posición de cada una de sus cifras.

2. Utilizar diferentes tipos de números según su valor (enteros, naturales, decimales, fraccionarios) y los porcentajes sencillos para interpretar e intercambiar información en contextos de la vida cotidiana.

2.1. Utiliza los números ordinales en contextos reales.

2.2. Ordena números naturales, decimales y fracciones básicas por comparación, representación en la recta numérica y transformación de unos en otros.

2.3. Descompone, compone y redondea números naturales y decimales, interpretando el valor de posición de cada una de sus cifras.

2.4. Utiliza los números negativos en contextos reales.

2.5. Establece la correspondencia entre fracciones sencillas, decimales y porcentajes.

3. Realizar operaciones y cálculos numéricos mediante diferentes procedimientos, incluido el cálculo mental, haciendo referencia implícita a las propiedades de las operaciones, en situaciones de resolución de problemas.

3.1. Reduce dos o más fracciones a común denominador y calcula fracciones equivalentes.

3.2. Redondea números decimales a la décima, centésima y milésima más cercana.

3.3. Ordena fracciones aplicando la fracción y el número decimal.

3.4. Realiza operaciones con números naturales: suma, resta, multiplicación y división.

3.5. Realiza operaciones con números decimales

3.6. Reduce dos o más fracciones a común denominador y calcula fracciones equivalentes.

4. Utilizar los números naturales, decimales y fraccionarios para interpretar e intercambiar información en contextos de la vida cotidiana.

4.1. Utiliza diferentes tipos de números en contextos reales, estableciendo equivalencias entre ellos, identificándolos y utilizándolos como operadores en la interpretación y la resolución de problemas.

4.2. Estima y comprueba resultados mediante diferentes estrategias.

5. Operar con los números teniendo en cuenta la jerarquía de las operaciones, aplicando las propiedades de las mismas, las estrategias personales y los diferentes procedimientos que se utilizan según la naturaleza del cálculo que se ha de realizar (algoritmos escritos, cálculo mental, tanteo, estimación, calculadora), decidiendo sobre el uso más adecuado.

5.1. Realiza operaciones (suma, resta, multiplicación y división) con números naturales y decimales.

5.2. Calcula cuadrados, cubos y potencias de base 10.

5.3. Realiza sumas y restas de fracciones con el mismo denominador. Calcula el producto de una fracción por un número.

5.4. Aplica la jerarquía de las operaciones y los usos del paréntesis.

5.5. Realiza operaciones y cálculos numéricos mediante diferentes procedimientos, incluidos el cálculo mental y la calculadora, haciendo referencia a las propiedades de las operaciones, resolviendo problemas de la vida cotidiana.

6. Iniciarse en el uso de los porcentajes y la proporcionalidad directa para interpretar e intercambiar información y resolver problemas en contextos de la vida cotidiana.

6.1. Calcula porcentajes de una cantidad aplicando el operador decimal o fraccionario correspondiente

6.2. Utiliza los porcentajes para expresar partes.

6.3. Calcula aumentos y disminuciones porcentuales.

6.4. Usa la regla de tres en situaciones de proporcionalidad directa para resolver problemas de la vida diaria.

7. Conocer, utilizar y automatizar algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación y división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas y en situaciones de la vida cotidiana.

7.1. Emplea y automatiza algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación y división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas y en situaciones cotidianas.

7.2. Descompone de forma aditiva y de forma aditivo-multiplicativa, números menores que un millón, atendiendo al valor posicional de sus cifras.

7.3. Usa la calculadora y otras herramientas tecnológicas para resolver problemas y para comprobar resultados teniendo en cuenta las normas de su funcionamiento.

8. Formular y resolver problemas de la vida cotidiana, adecuados a su nivel, estableciendo conexiones entre la realidad y las matemáticas y valorando la utilidad de los conocimientos matemáticos adecuados y reflexionando sobre el proceso aplicado para la resolución de problemas.

8.1. Resuelve problemas que impliquen el dominio de los contenidos trabajados, empleando estrategias de razonamiento (clasificación, reconocimiento de las relaciones, uso de ejemplos contrarios), creando conjeturas, construyendo, argumentando y tomando decisiones, valorando las consecuencias y la conveniencia de su uso.

8.2. Reflexiona sobre el procedimiento aplicado a la resolución de problemas, revisando las operaciones empleadas, las unidades de los resultados, comprobando e interpretando las soluciones en el contexto y buscando otras formas de resolverlos.

BLOQUE 3. MEDIDA

1. Conocer y seleccionar los instrumentos y unidades de medida adecuadas, estimando y expresando con precisión medidas de longitud, superficie, masa y capacidad convirtiendo unas unidades en otras cuando las circunstancias lo requieran.

1.1. Conoce las unidades más usuales de longitud, capacidad, masa así como sus equivalencias y transformaciones.

1.2. Estima longitudes, capacidades, masas y superficies de objetos y espacios conocidos, eligiendo la unidad y los instrumentos más adecuados para medir y expresar una medida, explicando de forma oral el proceso seguido y la estrategia utilizada.

2. Conocer las unidades de medida del tiempo y sus relaciones, utilizándolas para resolver problemas de la vida cotidiana.

2.1. Conoce y utiliza las unidades de medida del tiempo y sus relaciones.

2.2. Realiza equivalencias y transformaciones entre horas, minutos y segundos.

2.3. Lee relojes analógicos y digitales.

2.4. Resuelve problemas de la vida cotidiana utilizando las medidas temporales y sus relaciones.

3. Conocer el valor y las equivalencias entre las diferentes monedas y billetes del sistema monetario de la Unión Europea

3.1. Conoce la función, el valor y las equivalencia de la moneda europea, utilizándolas tanto en situaciones reales como figuradas.

4. Conocer las unidades de medida del tiempo y sus relaciones, utilizándolas para resolver problemas de la vida diaria.

4.1. Conoce y aplica las unidades de tiempo del sistema sexagesimal y sus relaciones.

4.2. Realiza cambios de unidades y operaciones de suma y resta

4.3. Transforma expresiones de tiempo de complejas a incomplejas y viceversa.

5. Formular, identificar y resolver problemas de la vida cotidiana utilizando los conocimientos geométricos trabajados.

5.1. Identifica las unidades de superficie del sistema métrico decimal para su aplicación en la resolución de problemas.

5.2. Utiliza estrategias y técnicas en la resolución de problemas relacionados con las unidades de medida, siguiendo un orden y los pasos establecidos.

5.3. Resuelve problemas de medida de superficies explicando el significado de los datos, la situación planteada, el proceso seguido y las soluciones obtenidas.

6. Operar con diferentes medidas

6.1. Suma y resta medidas de longitud, capacidad, masa, superficie y volumen en forma simple dando el resultado en la unidad determinada de antemano.

6.2. Compara y ordena medidas de una misma magnitud.

7. Conocer el sistema sexagesimal para realizar cálculos con medidas angulares y temporales.

7.1. Identifica el ángulo como medida de un giro o abertura.

7.2. Mide ángulos usando un transportador.

7.3. Resuelve problemas realizando cálculos con medidas angulares.

BLOQUE 4. GEOMETRÍA

1. Utilizar las nociones geométricas de paralelismo, perpendicularidad, simetría, geometría, perímetro y superficie para describir y comprender situaciones de la vida cotidiana

1.1. Localiza y representa puntos utilizando coordenadas cartesianas.

1.2. Realiza gráficas y escalas sencillas para hacer representaciones elementales en el espacio.

1.3. Reconoce, diferencia y representa posiciones relativas de rectas y circunferencias.

1.4. Identifica y representa los diferentes tipos de ángulos, sus elementos y las distintas posiciones: consecutivos, adyacentes, opuestos por el vértice.

1.5. Representa puntos en un sistema de coordenadas cartesianas positivas.

1.6. Reconoce simetrías, traslaciones y describe posiciones y movimientos por medio de coordenadas, distancias, ángulos, giros...

1.7. Identifica y nombra polígonos atendiendo al número de lados

2. Conocer las figuras planas: triángulos, cuadriláteros y paralelogramos, círculo y circunferencia.

2.1. Distingue los polígonos y sus clases: Cuadriláteros y paralelogramos.

2.2. Clasifica los triángulos según sus ángulos y sus lados.

2.3. Diferencia entre circunferencia, círculo y figuras circulares y conoce las partes de cada una de ellas.

3. Comprender el método de calcular el perímetro y el área de un paralelogramo, triángulo, trapecio y rombo. Calcular el área de figuras planas.

3.1. Halla el perímetro y el área de paralelogramos sencillos, del triángulo y de un polígono regular y utiliza las unidades correctas.

3.2. Sabe hallar la longitud de la circunferencia y el área del círculo.

4. Conocer las características y aplicarlas para clasificar cuerpos geométricos poliedros (prismas, pirámides), cuerpos redondos (cono, cilindro y esfera) y sus elementos básicos.

4.1. Reconoce e identifica poliedros regulares, prismas, pirámides y sus elementos básicos: vértices, caras y aristas. Conoce los cuerpos redondos y sus clases.

5. Plantear, identificar y resolver problemas de la vida cotidiana, utilizando los conocimientos geométricos trabajados, estableciendo conexiones entre la realidad y las matemáticas y valorando la utilidad de los conocimientos matemáticos adecuados y reflexionando sobre el proceso aplicado para la resolución de problemas.

5.1. Participa en el trabajo en equipo y es organizado en el trabajo y en el aprendizaje.

5.2. Comprende y describe situaciones de la vida cotidiana, e interpreta y elabora representaciones espaciales (planos, croquis de itinerarios, maquetas...), utilizando las nociones geométricas básicas (situación, movimiento, paralelismo, perpendicularidad, escala, simetría, perímetro, superficie).

5.3. Resuelve problemas geométricos que impliquen dominio de los contenidos trabajados, utilizando estrategias de razonamiento (clasificación, reconocimiento de las relaciones, uso de contraejemplos), creando conjeturas, construyendo, argumentando, y tomando decisiones, valorando las consecuencias de las mismas y la conveniencia de su utilización.

5.4. Utiliza la terminología propia de los contenidos geométricos trabajados, para comprender y emitir información y en la resolución de problemas.

BLOQUE 5. ESTADÍSTICA Y PROBABILIDAD

1. Realizar, leer e interpretar representaciones gráficas de un conjunto de datos cuantificables relativos al entorno inmediato.

1.1. Identifica, recoge e interpreta datos cuantificables de situaciones de su entorno y realiza tablas y lo representa en los distintos gráficos de situaciones de su entorno.

1.2. Interpreta y realiza distintos tipos de gráficos a partir de datos extraídos de su entorno cercano.

1.3. Utiliza las TIC con contenidos relacionados con el tratamiento de la información.

1.4. Realiza un análisis crítico argumentado sobre las informaciones que se presentan mediante gráficos estadísticos.

2. Conocer sencillos parámetros estadísticos: frecuencia absoluta, media y moda.

2.1. Reconoce la frecuencia absoluta de un determinado conjunto de datos.

2.2. Aplica a situaciones familiares las medidas de centralización: media aritmética y moda.

3. Identificar situaciones de la vida diaria en la que se dan sucesos, imposibles, posibles o seguros, valorando la utilidad de los conocimientos matemáticos adecuados y reflexionando sobre el proceso aplicado para la resolución de problemas.

3.1. Identifica situaciones sencillas de carácter aleatorio, distinguiendo entre sucesos seguros, posibles o imposibles.

3.2. Expresa la probabilidad de un suceso y la expresa utilizando una fracción.

3.3. Utiliza las TIC en contenidos relacionados con el tratamiento de la información.

4. Identificar y resolver problemas de la vida cotidiana adecuados a su nivel, estableciendo conexiones entre la realidad y las matemáticas, valorando la utilidad de los conocimientos matemáticos adecuados y reflexionando sobre el proceso aplicado para la resolución de problemas.

4.1. Resuelve problemas que impliquen dominio de los contenidos propios de estadística y probabilidad.

AREA DE LENGUA Y LITERATURA CASTELLANA

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL, HABLAR Y ESCUCHAR

1. Participar en situaciones de comunicación, dirigidas o espontáneas atendiendo a las normas de la comunicación: turno, modulación, entonación volumen, organización del discurso, escuchando e incorporando las intervenciones de los demás.

1.1. Emplea la lengua oral y para diversas finalidades: académica, social y lúdica.

1.2. Participa en intercambios orales con intencionalidad expresiva, informativa, persuasiva, lúdica y poética.

1.3. Transmite las ideas con claridad, corrección, orden y dicción adecuadas, adaptando su expresión oral a las situaciones de comunicación en el aula.

2. Interpretar y utilizar la información verbal y no verbal.

2.1. Emplea conscientemente recursos lingüísticos y no lingüísticos para comunicarse en las interacciones orales.

3. Mantener una actitud de escucha atenta en las audiciones de textos de distinta tipología y comprender lo que se escucha, respetando la intervención de los demás, sus sentimientos, experiencias y opiniones.

3.1. Aplica las normas de la comunicación social: espera el turno, escucha atenta y participación con respeto a las ideas y opiniones de los demás.

3.2. Escucha con atención las intervenciones orales e interactúa con respeto en el grupo, observando, escuchando, captando las emociones y concluyendo en acuerdos.

4. Aplicar las estrategias aprendidas en el aula en otros entornos.

4.1. Es capaz de aplicar las estrategias de intercambio comunicativo aprendidas en el aula en otros entornos.

5. Verbalizar y explicar ideas, opiniones, informaciones, relatar acontecimientos, describir situaciones y experiencias, y narrar historias con coherencia y orden utilizando lenguaje no sexista.

5.1. Adapta la expresión oral a las distintas situaciones, utilizando diferentes formas de expresión, teniendo en cuenta a los interlocutores, utilizando lenguaje no sexista.

5.2. Cuenta experiencias personales y realiza descripciones con un lenguaje acorde a su edad madurativa, y expresándose progresivamente con mayor precisión.

5.3. Realiza narraciones orales teniendo en cuenta el orden cronológico de los hechos y haciendo un uso adecuado de los conectores temporales.

6. Argumentar sobre un tema propuesto en el aula, sobre una idea, sobre un proyecto.

6.1. Realiza una exposición oral sobre un tema determinado, recopilando información y expresando su propia opinión.

7. Reproducir textos orales: cuentos y poemas.

7.1. Reproduce de memoria textos literarios básicos cercanos a sus gustos e intereses, con dicción y entonación adecuados.

8. Identificar las ideas principales y secundarias de un texto oral, y la información implícita.

8.1. Reconoce la información en un texto oral: el tema, las ideas principales y los mensajes implícitos.

9. Ampliar el vocabulario para lograr paulatinamente mayor precisión.

9.1. Amplia el vocabulario y utiliza el adecuado a cada contexto.

9.2. Identifica palabras que no conoce y les asigna un significado por el contexto.

10. Utilizar el diccionario como herramienta de ampliación de vocabulario.

10.1. Utiliza el diccionario como medio para mejorar su expresión oral.

11. Resumir textos orales procedentes de diferentes medios.

11.1. Resume oralmente el contenido de los textos orales escuchados, recogiendo las ideas principales y de manera clara y ordenada.

12. Representar pequeñas producciones teatrales utilizando los recursos gestuales, fonológicos y verbales adecuados.

12.1. Representa dramatizaciones utilizando la entonación, modulación y el gesto adecuados a la situación representada.

13. Utilizar el lenguaje oral para comunicarse y como instrumento para aprender, escoger la información relevante y distinguirla de lo secundario.

13.1. Utiliza de manera efectiva el lenguaje oral para comunicarse y aprender, escuchando activamente.

13.2. Selecciona la información que se presenta a través de los textos orales producidos en clase.

14. Realizar textos orales que requieran un intercambio comunicativo: encuestas, entrevistas y debates.

14.1. Participa en encuestas y entrevistas infantiles, procedentes de la radio, televisión o internet.

15. Utilizar y valorar los medios de comunicación social como instrumento de aprendizaje y de acceso a informaciones y experiencias de otras personas.

15.1. Utiliza los medios de comunicación para desarrollar el lenguaje oral.

15.2. Resume entrevistas, noticias, debates

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA: LEER

1. Leer en voz alta diferentes textos, con fluidez y entonación adecuada.

1.1. Lee en voz alta un texto con fluidez, ritmo y entonación adecuada, mostrando comprensión del mismo.

2. Leer en silencio diferentes textos valorando el progreso en la velocidad y la comprensión.

2.1. Lee de forma silenciosa textos y resume brevemente los textos leídos tanto de forma oral como escrita.

3. Comprender distintos tipos de textos adaptados a la edad y utilizando la lectura como medio para ampliar el vocabulario y fijar la ortografía correcta.

3.1. Utiliza y reconoce el uso del diccionario como medio para comprender un texto y ampliar vocabulario.

3.2. Comprende diferentes tipos de texto, ajustados a su edad, señala el vocabulario que desconoce de los mismos, buscando su significado en el diccionario y utiliza el texto para ir ampliando su competencia ortográfica.

3.3. Interpreta esquemas de llave, números, mapas conceptuales sencillos, gráficos.

3.4. Marca las palabras clave de un texto que ayudan a la comprensión global.

3.5. Realiza inferencias, formula hipótesis sobre el contenido. Responde a preguntas competenciales de la comprensión lectora.

3.6. Activa conocimientos previos ayudándose de ellos para comprender un texto.

3.7. Comprende textos periodísticos y publicitarios. Identifica su intención comunicativa. Diferencia entre información, opinión y publicidad. Analiza la publicidad desde la perspectiva de género.

4. Resumir un texto leído reflejando las ideas principales y diferenciando las ideas principales de las secundarias.

4.1. Realiza resúmenes sobre lo leído.

5. Utilizar textos expositivos y científicos en diferentes soportes para recoger información, ampliar conocimientos y aplicarlos en trabajos personales.

5.1 Realiza esquemas a partir de textos expositivos trabajados en el aula.

5.2. Recoger la información que proporcionan los textos expositivos para identificar los valores que transmiten esos textos.

6. Utilizar la biblioteca para conseguir información de carácter académico o personal.

6.1. Utiliza la biblioteca para localizar documentos y textos con fines informativos y de aprendizaje.

7. Llevar a cabo el Plan Lector que dé respuesta a una planificación sistemática de mejora de la eficacia lectora y fomente el gusto por la lectura.

7.1. Lee diferentes textos adecuados a su edad y aprende a planificar su tiempo de lectura.

7.2. Selecciona lecturas, con criterio personal y expresa el gusto por la lectura de diversos géneros literarios como fuente de entretenimiento, manifestando su opinión sobre los textos leídos.

7.3. Elabora fichas técnicas a partir de una lectura, siguiendo un modelo, realizando una crítica de la misma.

7.4. Realiza recomendaciones bibliográficas.

8. Utilizar las TIC de modo eficiente y responsable para la búsqueda y tratamiento de la información

8.1. Sabe utilizar los medios informáticos para obtener información y utilizarla para completar un proyecto o trabajo en grupo colaborativo.

BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA: ESCRIBIR

1. Producir textos con diferentes intenciones comunicativas con coherencia, respetando su estructura y aplicando las reglas ortográficas, cuidando la caligrafía, el orden y la presentación. Teniendo en cuenta la audiencia a la que se dirige.

1.1. Escribe, en diferentes soportes, textos propios del ámbito de la vida cotidiana: diarios, cartas, etc. imitando textos modelo.

1.2. Escribe textos usando el registro adecuado, organizando las ideas con claridad, enlazando enunciados y respetando las normas gramaticales y ortográficas estudiadas.

1.3. Cumplimenta correctamente formularios e impresos de la vida cotidiana: inscripciones, solicitudes.

1.4. Aplica la ortografía correctamente así como los signos de puntuación y las reglas de acentuación.

1.5 Presenta con precisión, claridad, orden y buena caligrafía los escritos.

1.6. Reproduce textos dictados correctamente.

2. Aplicar todas las fases del proceso de escritura en la producción de textos escritos de distinta índole: planificación, revisión y reescritura, con la ayuda de guías, en las producciones propias y ajenas.

2.1. Planifica y redacta textos siguiendo unos pasos: planificación, redacción, revisión y mejora.

3. Utilizar el diccionario como recurso para resolver dudas sobre la lengua, el uso o la ortografía de las palabras.

3.1. Utiliza el diccionario regularmente en el proceso de escritura.

4. Elaborar proyectos individuales o colectivos sobre diferentes temas del área, fomentando el sentido crítico que impida discriminaciones o prejuicios.

4.1. Elabora textos que permiten progresar en la autonomía para aprender, emplea estrategias de búsqueda y selección de la información: tomar notas, esquemas descripciones y explicaciones.

4.2. Resume el contenido de textos recogiendo las ideas fundamentales, evitando parafrasear el texto y utilizando una expresión personal.

5. Llevar a cabo el plan de escritura que dé respuesta a una planificación sistemática de mejora de la eficiencia escritora y fomente la creatividad.

5.1. Pone interés y se esfuerza por escribir correctamente de forma personal y autónoma, reflejando en sus escritos lo aprendido en el aula e incorporando a los mismos sus sentimientos, opiniones e impresiones, con cierta intención literaria.

BLOQUE 4. CONOCIMIENTO DE LA LENGUA

1. Desarrollar las destrezas y competencias lingüísticas a través del uso de la lengua, sistematizando la adquisición de vocabulario a través de los textos.

1.1. Conoce y reconoce todas las categorías gramaticales por su función en la lengua: presentar al nombre, sustituirlo, expresar sus características, expresar acciones o estados, enlazar o relacionar palabras y oraciones, etc.

2. Aplicar la gramática y el vocabulario

2.1. Aplica la gramática (categorías gramaticales) y el vocabulario (forma y significado de las palabras, familias léxicas y campos semánticos).

3. Conocer, reconocer y usar sinónimos y antónimos.

3.1. Conoce, reconoce y usa sinónimos y antónimos.

4. Conocer, reconocer y usar palabras polisémicas y homónimas.

4.1. Conoce, reconoce y usa palabras polisémicas y homónimas.

5. Conocer, reconocer y usar aumentativos y diminutivos.

5.1. Conoce, reconoce y usa aumentativos y diminutivos.

6.- Conocer, reconocer y usar arcaísmos, neologismos y extranjerismos.

6.1. Conoce, reconoce y usa arcaísmos, neologismos y extranjerismos.

7.- Conocer, reconocer y usar el sentido literal y el sentido figurado en oraciones y textos.

7.1. Conoce,, reconoce y usa el sentido literal y el sentido figurado en oraciones y textos.

8. Ser capaz de identificar palabras primitivas y crear palabras derivadas.

8.1 Reconoce las palabras primitivas y crea palabras derivadas, diferenciando las distintas familias de palabras.

9. Conocer y usar frases hechas.

9.1. Conoce y usa frases hechas.

10. Ser capaz de definir sustantivos, adjetivos y verbos.

- 10.1 Es capaz de definir sustantivos, adjetivos y verbos.
- 11. Conocer y utilizar las siglas y abreviaturas más comunes.
  - 11.1. Conoce y utiliza las siglas y abreviaturas más comunes.
- 12. Conocer palabras tabú y eufemismos.
  - 12.1. Conoce palabras tabú y eufemismos.
- 13. Utilizar eficientemente y de manera habitual el diccionario como consulta ortográfica y gramatical.
  - 13.1. Conoce la estructura del diccionario y lo usa para buscar el significado de cualquier palabra.
  - 13.2. Selecciona la acepción correcta según el contexto de entre las varias que le ofrece el diccionario.
- 14. Conocer y utilizar las normas ortográficas en sus composiciones escritas.
  - 14.1. Utiliza correctamente en sus escritos las normas ortográficas.
- 15. Usar con corrección los signos de puntuación.
  - 15.1. Usa con corrección los signos de puntuación.
- 16. Comprender el concepto de sintagma nominal y de sintagma verbal.
  - 16.1. Comprende el concepto de sintagma nominal y de sintagma verbal.
- 17. Comprender el concepto de determinante, analizarlo y emplearlo correctamente.
  - 17.1. Comprende el concepto de determinante, lo analiza y lo emplea correctamente.
- 18. Comprender el concepto de pronombre, analizarlo y emplearlo correctamente.
  - 18.1. Comprende el concepto de pronombre, lo analiza y lo emplea correctamente.
- 19. Comprender el concepto de sintagma verbal y las palabras y funciones dentro de él.
  - 19.1. Comprende el concepto de sintagma verbal y las palabras y funciones dentro de él.
- 20. Reconocer y aprender diferentes conceptos relacionados con el verbo: raíz y desinencia, tiempo, modo, número y persona, formas simples y compuestas y clases de verbos.

20.1. Reconoce y aprende diferentes conceptos relacionados con el verbo: raíz y desinencia, tiempo, modo, número y persona, formas simples y compuestas y clases de verbos.

21. Conocer y utilizar correctamente los tiempos verbales en los diferentes contextos.

21.1. Conjuga y usa con corrección las distintas formas verbales en diferentes contextos.

22. Reconocer si la oración es activa o pasiva y ser capaz de realizar la transformación de una a otra forma.

22.1. Reconoce si la oración es activa o pasiva y es capaz de pasar de una a otra.

23. Comprender el concepto de adverbio, reconocerlo y utilizarlo debidamente en sus escritos.

23.1. Comprende el concepto de adverbio, lo reconoce y lo utiliza debidamente en sus escritos.

24. Comprender los conceptos de preposición y conjunción, reconocerlas y utilizarlas adecuadamente.

24.1. Comprende los conceptos de preposición y conjunción, las reconoce y las usa adecuadamente.

25. Reconocer y producir los distintos tipos de oraciones, según la actitud del hablante.

25.1. Reconoce y produce los distintos tipos de oraciones, según la actitud del hablante.

26. Conocer la variedad lingüística de España y del español como fuente de enriquecimiento cultural. Mostrar respeto hacia las lenguas y dialectos que se hablan en España y hacia el español de América.

26.1. Conoce la variedad lingüística de España y del español como fuente de enriquecimiento cultural. Muestra respeto hacia las lenguas y dialectos que se hablan en España y hacia el español de América.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

1. Reconocer en el libro algunas de sus partes: portada, contraportada, ilustraciones y algunos marcadores textuales que aportan las características al libro.

1.1. Reconoce las distintas partes de un libro: portada, contraportada, índice, capítulos, prólogo, epílogo.

- 1.2. Diferencia los tipos de libros según su funcionalidad: buscar, instruir, informar, entretener...
- 1.3. Localiza el título, el autor, ilustrador, editorial, edición.
- 1.4. Reconoce los libros y textos impresos por su tipología textual: narrativos, dramáticos, líricos, informativos, consulta, revistas, prensa.
2. Escuchar con atención y reconoce diferentes tipos de cuentos.
  - 2.1 Escucha cuentos con atención y reconoce distintos tipos de cuentos nombrando sus características principales.
  - 2.2. Reconoce las características principales de cada tipo de cuento: los personajes, la temática, léxico, fórmulas...
3. Reconocer las diferencias entre los cuentos, las leyendas y las fábulas.
  - 3.1. Lee y diferencia los tipos de texto literario narrativo: leyenda, fábula y cuento.
4. Distinguir la introducción, nudo y desenlace de los textos narrativos.
  - 4.1. Reconoce en los textos narrativos la introducción, el nudo y el desenlace.
5. Leer textos breves de tradición oral con la musicalidad propia de estos textos, adaptaciones de obras clásicas y literatura actual.
  - 5.1. Lee con entonación y musicalidad los refranes, retahílas, adivinanzas o trabalenguas.
  - 5.2. Realiza lecturas guiadas de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptaciones de obras clásicas y literatura actual.
6. Reproducir de memoria poemas, canciones sencillas con entonación y ritmo adecuado.
  - 6.1. Memoriza y recita textos orales en prosa o en verso con la entonación y musicalidad apropiadas.
7. Reconocer e interpretar algunos recursos del lenguaje literario (metáforas, personificaciones, comparaciones, hipérbolos y juegos de palabras).
  - 7.1. Interpreta el lenguaje figurado, las metáforas, comparaciones, hipérbolos y juegos de palabras en los textos literarios.
8. Utilizar procedimientos sencillos para la interpretación de textos, como el subrayado de las ideas esenciales, la relectura y la consulta en el diccionario.

8.1. Utiliza procedimientos sencillos para la interpretación de textos, como el subrayado de las ideas esenciales, la relectura y la consulta en el diccionario.

9. Participar activamente en el comentario de textos literarios sencillos, centrándose en su estructura, el tema y los personajes.

9.1. Capta el propósito de los textos , identificando las partes de su estructura organizativa, su tema y los personajes.

10. Conocer y reconocer algunos recursos retóricos y métricos propios de los poemas.

10.1. Conoce y reconoce algunos recursos retóricos y métricos propios de los poemas.

11. Leer y comentar pequeños guiones de cine y reconocer algunas características propias del género (secuencias, escenas, acciones, diálogos, personajes,...).

11.1. Lee y comenta pequeños guiones de cine y reconoce algunas características propias del género (secuencias, escenas, acciones, diálogos, personajes,...).

ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS

BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS

1. Obter información concreta e relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, empregando diferentes fontes (directas e indirectas) e sendo capaz de analizar e interpretar a información recibida.

1.1. Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analízala, elabora conclusións, reflexiona acerca do proceso seguido e pode comunicalo oralmente e/ou por escrito.

2. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación para obter información, recollendo datos para aprender, realizar exposicións, compartir coñecementos e expresar contidos de Ciencias Sociais

2.1. Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación (Internet, blogs, páxinas de recursos didácticos) para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados.

3. Desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzó e a constancia no estudo.

3.1. Móstrase responsable e esfórzase por realizar o mellor posible as súas tarefas.

4. Realizar traballos e presentacións a nivel individual e grupal que supoñan a búsqueda, selección e organización de textos de carácter social ou histórico, mostrando habilidade para traballar tanto individualmente como de maneira colaborativa dentro dun equipo.

BLOQUE 2. O MUNDO NO QUE VIVIMOS

1. Explicar o concepto de relevo e a súa formación identificando e nomeando formas do relevo de España e Europa

1.1. Explica as características das principais unidades do relevo en España e en Europa.

1.2. Describe, basicamente, os procesos de formación do relevo, identificando as distintas formas e nomeando os elementos que as compoñen.

2. Explicar as características do relevo da Península Ibérica e das illas, así como os seus climas e as súas vertentes hidrográficas, localizándoos nun mapa.

2.1. Explica as características dos principais paisaxes de España.

2.2. Confecciona un mapa coas características do relevo da Península e das illas.

2.3. Sitúa nun mapa, cos seus nomes, as zonas de chaira, os principais conxuntos montañosos e as depresións.

2.4. Confecciona esquemas coas características dos climas de España.

2.5. Analiza e interpreta climogramas característicos de España.

2.6. Sitúa nun mapa os principais ríos de cada vertente.

2.7. Clasifica, según a súa lonxitude, caudal e regularidade, os ríos pertencentes ás distintas vertentes.

3. Explicar as características do relevo de Galicia, así como os seus climas e trazado de costas.

3.1. Localiza nun mapa os elementos fundamentais do relevo de Galicia.

3.2. Localiza nun mapa as distintas zonas da costa galega e coñece as súas características.

3.3. Sitúa nun mapa os principais ríos galegos e coñece as súas características.

4. Identificar as principais unidades do relevo de Europa, localizándoas nun mapa.

4.1. Explica as características das principais paisaxes de Europa.

4.2. Localiza nun mapa o relevo de Europa: as chairas, as montañas e as costas.

4.3. Identifica no mapa os principais accidentes das costas europeas: penínsulas, golfos, cabos, rías, fiordos e illas.

5. Clasificar os climas europeos en climas templados e climas fríos, diferenciando tamén a vexetación asociada a eles.

5.1. Clasifica os climas europeos en templados e fríos.

5.2. Describe e presenta a vexetación asociada aos climas.

6. Reconocer y localizar en el mapa la hidrografía de Europa.

6.1. Sitúa nun mapa mudo os principais ríos e lagos de Europa.

7. Identificar os elementos que determinan unha paisaxe, especificando os que son naturais e os que son derivados da acción humana.

7.1. Distingue entre deforestación, sobreexplotación e contaminación e identifícaaas como accións humanas que deterioran a paisaxe e o medio ambiente.

7.2. Emprega con rigor e precisión o vocabulario adquirido sobre os elementos da paisaxe.

8. Describir como o home emprega os recursos da natureza para sobrevivir e para iso transforma a paisaxe.

8.1. Comprende a necesidade de conservar as paisaxes naturais e adopta actitudes de respecto cara aos problemas ambientais e busca medidas para solucionarlos.

8.2. Describe accións para evitar que os recursos naturais se agoten, para reducir a contaminación, para protexer aos seres vivos e para distribuir mellor os recursos entre as diferentes poboacións humanas.

9. Explicar que é un espazo protexido e valorar a necesidade da existencia destes para conservar a paisaxe, a flora e a fauna.

9.1. Identifica e explica as características dun espazo protexido e comprende a importancia da súa existencia.

10. Explicar a influencia do comportamento humano no medio ambiente, identificando o uso sostible e o consumo insostible dos recursos naturais.

10.1. Describe e analiza o efecto da acción humana na conservación e transformación das paisaxes.

10.2. Identifica e describe as alteracións e desequilibrios que os seres humanos producimos no medio natural e as causas que os provocan.

11. Propoñer unha serie de medidas necesarias para o desenvolvemento sostible da humanidade, especificando os seus efectos positivos.

11.1. Propón medidas para conservar e protexer o medio ambiente.

11.2. Valora a reciclaxe e a reutilización dos distintos materiais.

11.3. Define e emprega os termos relacionados co medio ambiente, como quentamento global, desenvolvemento sostible, recursos renovables, reciclaxe, etc.

11.4. Respecta o entorno e a natureza.

11.5. Propón iniciativas para remediar os desastres ambientais.

7.1. Explica as causas e consecuencias do cambio climático e as actuacións responsables para frealo.

BLOQUE 3. VIVIR EN SOCIEDADE

1. Explicar as diferencias entre materias primas e os produtos elaborados, identificando as actividades que se realizan para obtelos.

1.1. Identifica e define materias primas e produto elaborado e asóciaos coas actividades nas que se obteñen.

2. Identificar as actividades que pertencen a cada un dos sectores económicos, describindo as características destes.

2.1. Describe as características dos sectores económicos e especifica as principais actividades que corresponden a cada un deles.

2.2. Emprega a información extraída das TICS sobre os diferentes sectores de produción para elaborar textos sobre as súas principais actividades.

3. Recoñecer as principais actividades económicas en Galicia, España e Europa.

3.1. Explica as actividades relevantes dos sectores primario, secundario e terciario en Galicia, España e Europa.

4. Comparar como se distribúe a poboación en cada un dos sectores económicos.

4.1. Explica como se distribúe a poboación en cada un dos sectores económicos en Galicia, España e Europa.

5. Explicar as características que teñen no mundo actual as comunicacións, os medios de transporte e as novas actividades económicas relacionadas coa produción de bens e servizos, especificando os cambios que teñen suposto para a vida humana.

5.1. Localiza nun mapa de España as principais zonas de cultivos de secano e de regadío.

5.2. Explica as principais actividades económicas de España e de Galicia en relación cos sectores de produción e as características do medio natural.

- 5.3. Explica cales son as actividades destinadas a ofrecer servizos á sociedade.
- 5.4. Describe e explica como a introducción das novas actividades económicas relacionadas coa produción de bens e servizos supuxo cambios para a vida humana.
6. Explicar que é o turismo, as súas principais formas, e valorar o sector turístico como un dos principais motores da economía española.
- 6.1. Explica que é o turismo, as súas principais formas e identifica as actividades dos servizos turísticos.
- 6.2. Explica por que o sector turístico é considerado como un dos principais motores da economía española.
7. Explicar as características esenciais dunha empresa, especificando as diferentes actividades que poida desenvolver.
- 7.1. Describe os diferentes tipos de empresa según o sector económico ao que pertencen.
8. Describir as formas de organización das empresas, distinguindo entre pequenas e medianas empresas, grandes empresas e multinacionais.
- 8.1. Identifica e nomea pequenas empresas da súa localidade.
- 8.2. Indaga e localiza empresas de diferentes tamaños, relacionándoas cos seus países de orixe.
9. Explicar e comprender as principais funcións do Estado na política económica.
- 9.1. Explica as principais vías de aporte e recepción de recursos entre o cidadán e o Estado.
10. Describir o funcionamento da publicidade e as súas técnicas, distinguindo entre publicidade educativa e publicidade consumista.
- 10.1. Recoñece as técnicas publicitarias máis habituais, analizando exemplos concretos.
- 10.2. Comenta imaxes ou anuncios publicitarios e recoñece a diferenza entre a realidade dos produtos e a forma en que se anuncian.
- 10.3. Distingue entre publicidade educativa (campañas contra o consumo de drogas, para fomentar a alimentación saudable,...) e a publicidade consumista, analizando exemplos reais e valorándoos criticamente.
11. Tomar conciencia do valor dos cartos e os seus usos mediante un consumo responsable.

11.1. Toma conciencia do valor dos cartos e os seus usos mediante un consumo responsable.

11.2. Diferencia entre distintos tipos de gastos: fijos obligatorios, variables necesarios e supérfluos.

BLOQUE 4. AS PEGADAS DO TEMPO

1.Describir as grandes etapas políticas do século XIX en España, dende a Guerra da Independencia ata a Rexencia de María Cristina.

1.1. Elabora unha liña do tempo cos reinados e etapas políticas en España no século XIX.

1.2. Describe as grandes etapas políticas da historia de España dende 1808 ata 1902.

1.3.Explica a Guerra da Independencia e as súas consecuencias.

1.4. Analiza a Constitución de Cádiz.

2. Explicar o proceso de emancipación das colonias españolas en América e o Pacífico, diferenciando as súas etapas e analizando as súas causas e consecuencias.

2.1. Elabora un eixe cronolóxico coas datas en que España perdeu as súas colonias.

2.2. Explica as principais causas e consecuencias da perda das últimas colonias en 1898.

2.3. Explica as principais causas e consecuencias da emancipación das colonias americanas durante o reinado de Fernando VII.

3. Analizar as grandes transformacións sociais e económicas da España do século XIX.

3.1. Explica as grandes transformacións sociais e económicas de España no século XIX.

3.2. Analiza o proceso de industrialización de España e as súas diferencias respecto a países máis avanzados.

4. Explicar as características da nova sociedade de clases , comparándoa coa do Antigo Réxime.

4.1. Describe os distintos grupos que formaban a sociedade de clases.

4.2. Describe as principais características da burguesía e da clase obreira no século XIX.

5. Diferenciar as correntes artísticas e culturais da España no século XIX, citando obras e autores representativos.

5.1. Describe en orde cronolóxica os principais movementos artísticos e culturais da España do século XIX e cita aos seus representantes máis significativos.

6. Describir as grandes etapas políticas do século XX, dende o reinado de Alfonso XIII ata os nosos días.

6.1. Describe os primeiros feitos do reinado de Alfonso XII, incluída a Dicitadura de Primo de Rivera.

6.2. Explica as causas que levaron á proclamación da Segunda República, as súas reformas e os seus problemas.

6.3. Identifica as causas e as consecuencias da Guerra Civil.

6.4. Compara a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra.

6.5. Explica a evolución de España durante o franquismo.

6.6. Sitúa nunha liña do tempo os principais acontecementos históricos desde 1939 ata 1975.

7. Analizar a Constitución de 1978 como a base xurídica da nosa Democracia.

7.1. Sitúa nunha liña do tempo os principais acontecementos dende 1975 ata os nosos días.

7.2. Explica en que se diferencia unha ditadura dunha democracia.

7.3. Identifica, respeta e valora a Constitución como base da nosa democracia.

7.4. Recoñece a democracia como a forma de goberno que vela polos dereitos de todos os cidadáns e explica cómo se constitúe un goberno democrático.

7.5. Comenta algúns artigos da Constitución relativos aos dereitos e deberes dos cidadáns.

8. Respectar os dereitos humanos e as diferencias existentes entre os sistemas de valores das distintas relixións ou grupos étnicos, aceptando o principio de igualdade e a necesidade dunha convivencia pacífica, tolerante e democrática.

8.1. Respecta os dereitos humanos e acepta o principio de igualdade como base da democracia.

8.2. Valora a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre os distintos grupos humanos e propón estratexias para resolver conflitos.

9. Describir o proceso de integración de España en Europa, explicando que é a Unión Europea, a súa historia, as súas principais institucións e os seus obxectivos políticos e económicos.

9.1. Localiza nun mapa os países da Unión Europea.

9.2. Explica que é o mercado único e a zona euro, e recoñece as vantaxes que ten para os cidadáns da Unión.

9.3. Explica que é a Unión Europea e cales son os seus obxectivos políticos e económicos.

9.4. Describe as características e a función das institucións máis importantes da Unión Europea.

10. Diferenciar as correntes artísticas e culturais de España nos séculos XX e XXI, citando obras e autores representativos de cada unha delas.

10.1. Menciona, en orde cronolóxica, os principais movementos artísticos e culturais de España no século XX e XXI, citando obras e autores representativos de cada unha delas.

- ÁREA DE CIENCIAS DA NATUREZA

BLOQUE 1. INICIACIÓN Á ACTIVIDADE CIENTÍFICA

1. Obter información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facendo predicións sobre sucesos naturais, integrando datos de observación a partir das consultas de fontes directas e indirectas, comunicando os resultados.

1.1. Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analízala, obtén conclusións, comunica a súa experiencia, reflexiona acerca do proceso seguido e comunícaa oralmente e por escrito.

1.2. Utiliza medios propios da observación.

1.3. Consulta e utiliza documentos escritos, imaxes e gráficos.

1.4. Desenvolve estratexias adecuadas para acceder á información dos textos de carácter científico.

2. Utilizar as tecnoloxías da información e comunicación, coñecendo e respectando as indicacións de seguridade na rede

2.1. Coñece e emprega as medidas de protección e seguridade persoal que debe utilizar no uso das tecnoloxías da información e a comunicación.

2.2. Fai un uso adecuado das tecnoloxías da información e a comunicación como recurso de ocio.

3. Utilizar diferentes técnicas de exposición oral e escrita dos resultados obtidos tras a realización de diversas experiencias, presentándoos con soportes gráficos.

3.1 Utiliza, de maneira axeitada, o vocabulario correspondente a cada un dos bloques de contidos.

3.2. Expón oralmente de forma clara e ordenada contidos relacionados coa área manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos.

3.3. Presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa, en soporte papel e dixital.

BLOQUE 2. O SER HUMANO E A SAÚDE

1. Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano, establecendo algunhas relacións fundamentais entre eles e determinados hábitos de saúde.

1.1. Identifica e describe as principais características das funcións vitais do ser humano.

1.2. Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano: nutrición, relación e reprodución.

1.3. Identifica as principais características dos aparellos respiratorio, dixestivo, locomotor, circulatorio e excretor, e explica as súas principais funcións.

2. Relacionar determinadas prácticas de vida co adecuado funcionamento do corpo, adoptando estilos de vida saudables.

2.1. Recoñece estilos de vida saudables e os seus efectos sobre o coidado e o mantemento dos diferentes órganos e aparatos.

2.2. Identifica e valora hábitos saudables para previr enfermidades e mantén unha conduta responsable.

2.3. Identifica e adopta hábitos de hixiene, coidado e descanso.

2.4. Coñece e explica os principios dunha dieta saudable.

2.5. Recoñece os efectos nocivos do alcohol e das drogas.

2.6. Identifica e explica algúns avances das ciencias que melloran a saúde.

2.7. Coñece e utiliza técnicas de primeiros auxilios, en situacións simuladas e reais.

BLOQUE 3.OS SERES VIVOS

1. Coñecer a estrutura dos seres vivos (células, tecidos, órganos, aparellos e sistemas): principais aspectos da estrutura e fisioloxía dos animais.

1.1. Identifica e describe a estrutura das plantas como seres vivos: células , tecidos, órganos, aparellos e sistemas, identificando as principais características e función de cada un deles.

2. Coñecer os diferentes niveis de clasificación dos seres vivos (reinos, grupos,..) e clasificalos atendendo as súas características e tipos.

2.1. Observa e identifica as características dos seres vivos e clasifícaos atendendo a diferentes niveis: virus, bacterias, fungos, protoctistas, plantas e animais.

2.2. Observa directa e indirectamente, identifica características, recoñece e clasifica animais invertebrados.

2.3. Observa directa e indirectamente, identifica características, recoñece e clasifica animais vertebrados.

3. Coñecer as características e componentes dun ecosistema, diferentes tipos e hábitats dos seres vivos, valorando a súa importancia e a necesidade de conservalos.

3.1. Explica a importancia da fotosíntese para a vida na Terra.

3.2. Identifica e explica as relación entre os seres vivos: cadenas alimentarias, poboacións, comunidades e ecosistemas.

3.3. Identifica e explica algunhas das causas da extinción das especies.

3.4. Recoñece e explica algúns exemplos de ecosistemas, os seres vivos que os habitan e as relacións que se dan entre eles.

4. Mostrar interés pola observación e o estudo rigoroso dos seres vivos e adoptar un comportamento activo na conservación e o coidado do medio natural.

4.1. Mostra conductas de respecto e coidado cara aos seres vivos.

4.2. Manifesta unha certa precisión e rigor na observación e na elaboración dos traballos correspondentes.

BLOQUE 4. MATERIA E ENERXÍA

1. Coñecer o concepto de enerxía e diferenciar os seus diferentes tipos.
  - 1.1. Identifica os distintos tipos de enerxía e os seus cambios e transformacións.
  - 1.2. Identifica diferentes formas de enerxía: mecánica, sonora, lumínica, eléctrica, térmica e química.
  - 1.3. Coñece e valora distintas fontes e usos da enerxía, observando como intervén nos cambios da vida cotiá.
  - 1.4. Valora a necesidade de coidar o medio físico.
  - 1.5. Observa de maneira sistemática e percibe os efectos do calor, o aumento e diminución da temperatura, así como a dilatación e a contracción.

2. Valorar e xustificar o uso de enerxías renovables, así como o seu desenvolvemento sostible.
  - 2.1. Valora o uso responsable das fontes de enerxía do planeta.
  - 2.2. Identifica e explica as diferencias entre as fontes de enerxía renovables e non renovables, e argumenta sobre as accións necesarias para o desenvolvemento enerxético sostible e equitativo.
  - 2.3. Identifica as prácticas que producen residuos, contaminan e producen impacto ambiental

3. Planificar e realizar sinxelos proxectos para estudar a electricidade.
  - 3.1. Observa algúns fenómenos de natureza eléctrica e os seus efectos.
  - 3.2. Planifica e realiza experiencias para estudar a electricidade, os seus efectos e transformacións. Comunica de forma oral e escrita o proceso, resultado e conclusións.
  - 3.3. Identifica os fenómenos de atracción e repulsión de cargas.

4. Planificar e realizar sinxelos proxectos para estudar o magnetismo. Coñecer o funcionamento da brúxula.
  - 4.1. Coñece e identifica o fenómeno do magnetismo.
  - 4.2. Constrúe un electroimán.
  - 4.3. Coñece o funcionamento e utilidade da brúxula.

1. Coñecer máquinas sinxelas que empregan a electricidade como fonte de enerxía principal ou secundaria.

1.1. Identifica as fontes de enerxía coas que funcionan as máquinas.

1.2. Identifica e explica algúns dos efectos da electricidade.

1.3. Pon exemplos de materiais conductores e aislantes.

1.4. Identifica os principios básicos que rexen a relación entre electricidade e magnetismo.

1.5. Recoñece e explica a importancia do uso de aplicacións tecnolóxicas respectuosas co medio ambiente.

2. Coñecer e identificar inventos e descubrimentos claves na historia da humanidade e ás persoas que están tras eles.

2.1. Coñece e valora algúns dos grandes descubrimentos e inventos da humanidade.

2.2. Valora e describe a influencia do desenvolvemento tecnolóxico nas condicións de vida e no traballo.

2.3. Buscar de maneira eficaz información en Internet, tratando e presentando de maneira correcta conclusións e traballos.

- ÁREA DE LINGUA E LITERATURA GALEGA

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL, FALAR E ESCOITAR

1. Participar en situacións de comunicación, dirixidas ou espontáneas atendendo ás normas da comunicación: turno, modulación, entonación, volumen, organización do discurso, escoitando e incorporando opinións ás intervencións dos demais.

1.1. Emprega a lingua oral para diversas finalidades: académica, social e lúdica.

1.2. Participa en intercambios orais con intencionalidade expresiva, informativa, persuasiva, lúdica e poética.

1.3. Transmite as ideas con claridade, corrección, orde e dicción adecuadas, adaptando a súa expresión oral ás situacións de comunicación na aula.

2. Interpretar e utilizar a información verbal e non verbal.

2.1. Empega conscientemente recursos lingüísticos e no lingüísticos para comunicarse nas interaccións orais.

3. Manter unha actitude de escoita atenta nas audicions de textos de distinta tipoloxía e comprender o que se escoita, respetando a intervención dos demais, os seus sentimentos, experiencias e opinións.

3.1 Aplica as normas da comunicación social: espera o turno, escoita atentamente e participa con respecto ás ideas e opinións dos outros.

3.2 Escoita con atención as intervencións orais e interactúa con respecto ao grupo, observando, escoitando, captando as emocións e concluíndo en acordos.

4. Aplicar as estratexias aprendidas na aula noutros entornos.

4.1. É capaz de aplicar as estratexias de intercambio comunicativo aprendidas na aula e noutros entornos.

5. Verbalizar e explicar ideas, opinións, informacións, relatar acontecementos, describir situacións e experiencias, e narrar historias con coherencia e orden utilizando unha linguaxe non sexista.

5.1. Adapta a expresión oral ás distintas situacións, utilizando diferentes formas de expresión, tendo en conta aos interlocutores, utilizando unha linguaxe non sexista.

5.2. Conta experiencias persoais e realiza descripcións cunha linguaxe acorde á súa idade madurativa, e expresándose progresivamente con maior precisión.

5.3. Realiza narracións orais tendo en conta a orde cronolóxica dos feitos e facendo un uso adecuado dos conectores temporais.

6. Argumentar sobre un tema proposto na aula, sobre unha idea, sobre un proxecto.

6.1. Realiza unha exposición oral sobre un tema determinado, recopilando información e expresando a súa propia opinión.

7. Reproducir textos orais: contos e poemas.

7.1. Reproduce de memoria textos literarios básicos cercanos aos seus gustos e intereses, con dicción e entoación adecuados.

8. Identificar as ideas principais e secundarias dun texto oral, e a información implícita.

8.1. Recoñece a información nun texto oral: o tema, as ideas principais e as mensaxes implícitas.

9. Ampliar o vocabulario para lograr paulatinamente maior precisión.

9.1. Amplia o vocabulario e utiliza o adecuado a cada contexto.

- 9.2. Identifica palabras que non coñece e asígnalles un significado polo contexto.
10. Utilizar o dicionario como ferramenta de ampliación de vocabulario.
- 10.1. Emprega o dicionario como medio para mellorar a súa expresión oral.
11. Resumir textos orais procedentes de diferentes medios.
- 11.1. Resume oralmente o contido dos textos orais escoitados, recollendo as ideas principais de maneira clara e ordenada.
12. Representar pequenas producións teatrais utilizando os recursos xestuais, fonolóxicos e verbais adecuados.
- 12.1. Representa dramatizacións empregando a entoación, modulación e xesto adecuados á situación representada.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA: LER

1. Ler en voz alta diferentes textos, con fluidez e entoación adecuada.
- 1.1. Le en voz alta un texto con fluidez, ritmo e entoación adecuada, mostrando comprensión do mesmo.
2. Ler en silencio diferentes textos valorando o progreso na velocidade e a comprensión.
- 2.1. Le de forma silenciosa textos e resume brevemente os textos lidos tanto de forma oral como escrita.
3. Comprender distintos tipos de textos adaptados á idade, utilizando a lectura como medio para ampliar o vocabulario e fixar a ortografía correcta.
- 3.1. Utiliza e reconece o uso do dicionario como medio para comprender un texto e ampliar vocabulario.
- 3.2. Comprende diferentes tipos de texto, axustados á súa idade, sinala o vocabulario que descoñece dos mesmos, buscando o seu significado no dicionario e emprega o texto para ir ampliando a súa competencia.
- 3.3. Marca as palabras clave dun texto que axudan á comprensión global.
4. Resumir un texto lido reflexando as ideas principais e diferenciando as ideas principais das secundarias.
- 4.1. Realiza resúmenes sobre o lido.
5. Utilizar textos expositivos e científicos en diferentes soportes para recoller información, ampliar coñecementos e aplicalos en traballos persoais.

- 5.1. Realiza esquemas a partir de textos expositivos traballados na aula.
6. Utilizar a biblioteca para conseguir información de carácter académico ou persoal.
  - 6.1. Utiliza a biblioteca para localizar documentos e textos con fines informativos e de aprendizaxe.
7. Levar a cabo o Plan Lector que dé resposta a unha planificación sistemática de mellora da eficacia lectora e fomenta o gusto pola lectura.
  - 7.1. Le diferentes textos adecuados á súa idade e aprende a planificar o seu tempo de lectura.
  - 7.2. Selecciona lecturas, con criterio persoal e expresa o gusto pola lectura de diversos xéneros literarios como fonte de entretenemento, manifestando a súa opinión sobre os textos lidos.
  - 7.3. Elabora fichas técnicas a partir dunha lectura, seguindo un modelo, realizando unha crítica da mesma.
8. Utilizar as TIC de modo eficiente e responsable para a búsqueda e tratamento da información.
  - 8.1. Sabe utilizar os medios informáticos para obter información e utilízala para completar un proxecto ou traballo en grupo colaborativo.

BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA: ESCRIBIR

1. Producir textos con diferentes intencións comunicativas con coherencia, respectando a súa estrutura e aplicando as regras ortográficas, coidando a caligrafía, a orde e a presentación.
  - 1.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados e respectando as normas gramaticais e ortográficas estudadas.
  - 1.3 Aplica a ortografía correctamente así como os signos de puntuación e as regras de acentuación.
  - 1.4 Presenta con precisión, claridade, orde e boa caligrafía os escritos.
2. Aplicar todas as fases do proceso de escritura na produción de textos escritos de distinta índole: planificación, revisión e reescritura

- 2.1. Planifica e redacta textos seguindo uns pasos: planificación, redacción, revisión e mellora.
3. Utilizar o dicionario como recurso para resolver dudas sobre a lingua, o seu uso ou a ortografía das palabras.
- 3.1 Utiliza o dicionario regularmente no proceso de escritura.
4. Levar a cabo o plan de escritura que dé resposta a unha planificación sistemática da mellora da eficiencia na escritura e fomente a creatividade.
- 4.1 Pon interés e esfórzase por escribir correctamente de forma persoal e autónoma, reflectindo nos sus escritos o aprendido na aula e incorporando aos mesmos os seus sentimentos, opinións e impresións, con certa intención literaria.

BLOQUE 4. COÑECEMENTO DA LINGUA

1. Desenvolver as destrezas e competencias lingüísticas a través do uso da lingua, sistematizando a adquisición de vocabulario a través dos textos.
- 1.1. Coñece e recoñece todas as categorías gramaticais pola súa función na lingua: presentar o nome, sustituílo, expresar as súas características, expresar accións ou estados, enlazar ou relacionar palabras e oracións, etc.
2. Aplicar a gramática e o vocabulario
- 2.1. Aplica a gramática (categorías gramaticais) e o vocabulario(forma e significado das palabras, familias léxicas e campos semánticos).
3. Coñecer, recoñecer e usar sinónimos e antónimos.
- 3.1. Coñece, recoñece e usa sinónimos e antónimos.
4. Coñecer, recoñecer e usar palabras polisémicas e homónimas.
- 4.1. Coñece, recoñece e usa palabras polisémicas e homónimas.
5. Coñecer, recoñecer e usar aumentativos e diminutivos.
- 5.1. Coñece, recoñece e usa aumentativos e diminutivos.
- 6.- Coñecer, recoñecer e usar arcaísmos, neoloxismos e extranxeirismos.
- 6.1. Coñece, recoñece e usa arcaísmos, neoloxismos e extranxeirismos.
- 7.- Coñecer, recoñecer e usar o sentido literal e o sentido figurado en oracións e textos.

7.1. Coñece, reconece e usa o sentido literal e o sentido figurado en oracións e textos.

8. Ser capaz de identificar palabras primitivas e crear palabras derivadas.

8.1. Recoñece as palabras primitivas e crea palabras derivadas, diferenciando as distintas familias de palabras.

9. Coñecer e usar frases feitas.

9.1. Coñece e usa frases feitas.

10. Ser capaz de definir sustantivos, adxectivos e verbos.

10.1. É capaz de definir sustantivos, adxectivos e verbos.

11. Coñecer e utilizar as siglas e abreviaturas máis comúns.

11.1. Coñece e utiliza as siglas e abreviaturas máis comúns.

12. Coñecer palabras tabú e eufemismos.

12.1. Coñece palabras tabú e eufemismos.

13. Utilizar eficientemente e de maneira habitual o dicionario como consulta ortográfica e gramatical.

13.1. Coñece a estrutura do dicionario e úsao para buscar o significado de calqueira palabra.

13.2. Selecciona a acepción correcta segundo o contexto de entre as varias que lle ofrece o dicionario.

14. Coñecer e utilizar as normas ortográficas nas súas composicións escritas.

14.1. Utiliza correctamente nos seus escritos as normas ortográficas.

15. Usar con corrección os signos de puntuación.

15.1. Usa con corrección os signos de puntuación.

16. Comprender o concepto de sintagma nominal e de sintagma verbal.

16.1. Comprende o concepto de sintagma nominal e de sintagma verbal.

17. Comprender o concepto de determinante, analízalo e emprégalo correctamente.

17.1. Comprende o concepto de determinante, analízao e emprégao correctamente.

18. Comprender o concepto de pronome, analízalo e emprégalo correctamente.

- 18.1. Comprende o concepto de pronome, analízalo e emprégao correctamente.
19. Comprender o concepto de sintagma verbal e as palabras e funcións dentro del.
- 19.1. Comprende o concepto de sintagma verbal e as palabras e funcións dentro del.
20. Recoñecer e aprender diferentes conceptos relacionados co verbo: raíz e desinencia, tempo, modo, número e persoa, formas simples e compostas e clases de verbos.
- 20.1. Recoñece e aprende diferentes conceptos relacionados co verbo: raíz e desinencia, tempo, modo, número e persoa, formas simples e compostas e clases de verbos.
21. Coñecer e utilizar correctamente os tempos verbais nos diferentes contextos.
- 21.1. Conxuga e usa con corrección as distintas formas verbais en diferentes contextos.
22. Recoñecer a oración é activa ou pasiva e ser capaz de realizar a transformación de unha a outra forma.
- 22.1. Recoñece si a oración é activa ou pasiva e é capaz de pasar dunha a outra.
23. Comprender o concepto de adverbio, recoñecelo e utilizalo debidamente nos seus escritos.
- 23.1. Comprende o concepto de adverbio, recoñeceo e emprégao debidamente nos seus escritos.
24. Comprender os conceptos de preposición e conxunción, recoñecelas e empregalas adecuadamente.
- 24.1. Comprende os conceptos de preposición e conxunción, recoñéceas e emprégaas adecuadamente.
25. Recoñecer e producir os distintos tipos de oracións, según a actitude do falante.
- 25.1. Recoñece e produce os distintos tipos de oracións, según a actitude do falante.
26. Coñecer a variedade lingüística de España e do español como fonte de enriquecemento cultural. Mostrar respecto cara as linguas e dialectos que se falan en España e cara ao español de América.
- 26.1. Coñece a variedade lingüística de España e do español como fonte de enriquecemento cultural. Mostra respecto cara as linguas e dialectos que se falan en España e cara ao español de América.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

1. Recoñecer no libro algunhas das súas partes: portada, contraportada, ilustracións e algúns marcadores textuais que aportan as características ao libro.

1.1. Recoñece as distintas partes dun libro: portada, contraportada, índice, capítulos, prólogo, epílogo.

1.2. Diferencia os tipos de libros según a súa funcionalidade: buscar, instruír, informar, entreter,...

1.3. Localiza o título, o autor, ilustrador, editorial, edición.

1.4. Recoñece os libros e textos impresos pola súa tipoloxía textual: narrativos, dramáticos, líricos, informativos, consulta, revistas, prensa.

2. escoitar con atención e recoñecer diferentes tipos de contos.

2.1. escoita contos con atención e recoñece distintos tipos de contos nombrando as súas características principais.

2.2. Recoñece as características principais de cada tipo de conto: as persoaxes, a temática, léxico, fórmulas...

3. Recoñecer as diferencias entre os contos, as lendas e as fábulas.

3.1. Le e diferencia os tipos de texto literario narrativo: lenda, fábula e conto.

4. Distinguir a introducción, nó e desenlace dos textos narrativos.

4.1. Recoñece nos textos narrativos a introducción, o nó e o desenlace.

5. Ler textos breves de tradición oral coa musicalidade propia destes textos, adaptacións de obras clásicas e literatura actual.

5.1. Le con entoación e musicalidade os refráns, retahílas, adiviñas ou trabalinguas.

5.2. Realiza lecturas guiadas de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual.

6. Reproducir de memoria poemas, cancións sinxelas coa entoación e ritmo adecuados.

6.1. Memoriza e recita textos orais en prosa ou en verso coa entoación e musicalidade apropiadas.

7. Recoñecer e interpretar algún recurso da linguaxe literaria (metáforas, personificacións, comparacións, hipérbolos e xogos de palabras).

7.1. Interpreta a linguaxe figurada, as metáforas, comparacións, hipérbolos e xogos de palabras nos textos literarios.

8. Empregar procedementos sinxelos para a interpretación de textos, como o subliñado das ideas esenciais, a relectura e a consulta no dicionario.

8.1. Utiliza procedementos sinxelos para a interpretación de textos, como o subliñado das ideas esenciais, a relectura e a consulta no dicionario.

9. Participar activamente no comentario de textos literarios sinxelos, centrándose na súa estrutura, no tema e as persoaxes.

9.1. Capta o propósito dos textos, identificando as partes da súa estrutura organizativa, o seu tema e as persoaxes.

10. Coñecer e recoñecer algún recursos retóricos e métricos propios dos poemas.

10.1. Coñece e recoñece algún recursos retóricos e métricos propios dos poemas.

11. Ler e comentar pequenos guións de cine e recoñecer algunhas características propias do xénero (secuencias, esceas, accións, diálogos, persoaxes,...).

11.1. Le e comenta pequenos guións de cine e recoñece algunhas características propias do xénero (secuencias, esceas, accións, diálogos, persoaxes).

- AREA DE EDUCACIÓN ARTÍSTICA E PLÁSTICA

BLOQUE 1. EXPRESIÓN ARTÍSTICA

1.- Desenvolver actividades que traballen o espazo bidimensional: proporcionalidade, composición, equilibrio.

1.1. Organiza o espazo das súas producións bidimensionais, empregando os conceptos básicos de composición, equilibrio e proporción.

2. Traballar o color: cores complementarios. Gama de cores.

2.1. Identifica e recoñece os cores complementarios, empregándoos nas súas composicións artísticas.

2.2. Realiza composicións usando as diferentes gamas cromáticas, individualmente e en grupo.

3- Realizar producións plásticas empregando diferentes técnicas artísticas: debuxo, rotulado, coloreado, collaxe, pintura, moldeado, papiroflexia, etc.

3.1. Utiliza sinxelas técnicas de debuxo e pintura, empregando materiais variados.

3.2. Presenta os traballos con limpeza e gusto estético.

4.- Analizar as formas de representación según o punto de vista ou a situación no espacio. A perspectiva.

4.1. Realiza diferentes debuxos traballando as distintas perspectivas, empregando lápiz e pinturas de color.

5. Comparar diversos materiais e observar a transformación destes en obras artísticas.

5.1. Confecciona obras artísticas empregando distintos materiais.

6. Apreciar a orixinalidade; rechazo da imitación e a copia.

6.1. Aprecia o valor da orixinalidade e rechaza a imitación e a copia.

7. Participar nas actividades comúns do Centro.

7.1. Realiza (opcional) a decoración dunha cabaza para o Samaín e participa na decoración da escola para esta data.

7.2. Deseña e realiza a súa postal de Nadal.

7.3. Elabora muráis en pequeno grupo para a conmemoración do Día da paz.

7.4. Elabora co resto do grupo os disfraces para o Carnaval.

7.5. Realiza unha banda deseñada, de tema libre e escollendo os materiais a empregar.

7.6. Realización en grupo de muráis e adornos para o Día das Letras Galegas.

BLOQUE 2. DEBUXO XEOMÉTRICO

1. Traballar as figura planas: elementos, relación e clasificación.

1.1 Traza, utilizando a escuadra e o cartabón, rectas paralelas e perpendiculares.

1.2 Debuxa as distintas formas xeométricas e forma, seguindo o seu gusto, pequenos cadros.

2. Desenvolver estratexias para medir figuras de maneira exacta e aproximada.

2.1. Coñece o concepto de escala e emprégaa para facer medicións sinxelas.

2.2. Transforma a escala dun debuxo sinxelo empregando as cuadrículas.

2.3. Suma e resta ángulos empregando o transportador e a regra.

3. Realizar sinxelos debuxos xeométricos, empregando os materias necesarios.

3.1. Realiza sinxelos debuxos xeométricos empregando os materiais adecuados.

4. Imaxinar, debuxar e elaborar obras tridimensionais con diferentes materiais, recursos e técnicas.

4.1 Confeciona obras tridimensionais con diferentes materiais planificando o proceso e elixindo a solución máis adecuada aos seus propósitos na súa produción final.

5. Aprender a utilizar o compás. Trazado de círculos e circunferencias. A división da circunferencia aplicada á construción de elementos florais.

5.1. Coñece e emprega a maneira de dividir a circunferencia en partes iguais.

5.1. Aplica a división da circunferencia á construción de elementos florais aos que posteriormente aplica o color.

ÁREA DE VALORES CÍVICOS

BLOQUE 1. A IDENTIDADE E A DIGNIDADE DA PERSOA

1. Crear unha imaxe positiva de sí mesmo, tomando decisións meditadas e responsables, baseadas nun bo autoconceito, aceptando as súas características persoais e as dos demais.

1.2. Expresa a percepción da súa propia identidade integrando a representación que fai de sí mesmo e a imaxe que expresan os demais.

1.3. Manifesta verbalmente unha visión positiva das súas propias cualidades e limitacións.

2. Estructurar un pensamento efectivo e independente empregando as emocións de forma positiva y expresándoo sin temores.

2.1. Reflexiona, sintetiza e estrutura os seus pensamentos.

2.2. Aplica o autocontrol á toma de decisións, á negociación e á resolución de conflitos.

2.5. Realiza un adecuado recoñecemento e identificación das súas emocións.

2.6. Expresa os seus sentimentos, necesidades e dereitos á vez que respecta os dos demais nas actividades cooperativas.

3. Desenvolver a autonomía e a capacidade de emprendemento para conseguir logros persoais responsabilizándose do ben común

3.1. Participa na solución dos problemas escolares con seguridade e motivación.

3.2. Realiza propostas creativas e utiliza as súas competencias para abordar proxectos sobre valores sociais.

3.3. Identifica, define problemas sociais e cívicos e implanta solucións potencialmente efectivas.

BLOQUE 2. A COMPRESIÓN E O RESPECTO NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS

1. Expresar opinións, sentimentos e emocións empregando coordinadamente a linguaxe verbal e non verbal, respectando as exposicións e ideas dos demais.

1.1. Expresa con claridade e coherencia opinións, sentimentos e emocións.

1.2. Emprega apropiadamente os elementos da comunicación verbal e non verbal, en consonancia cos sentimentos.

1.3. Utiliza a comunicación verbal en relación coa non verbal en exposicións orais e debates.

1.4. Expón respectuosamente os argumentos.

1.5. Participa activamente en exercicios de debate, defendendo as súas ideas de maneira ordenada e argumentada.

2. Utilizar habilidades de escoita e o pensamento de perspectiva con empatía, sendo capaz de poñerse no lugar do outro, entendendo as súas razóns, respectando as súas condutas e tratando de crear espazos de convivencia na diversidade.

2.1. Escoita exposicións orais e entende a comunicación dende o punto de vista do que fala.

2.2. Dialoga interpretando e dando sentido ao que escoita.

2.3. Realiza actividades cooperativas detectando os sentimentos e pensamentos que subxacen no que se está dicindo.

3. Empregar a asertividade, manexando correctamente o ton e o volume necesarios nas diferentes situacións

3.1. Expresa abertamente as propias ideas e opinións.

3.2. Realiza unha defensa tranquila e respectuosa das posicións persoais.

3.3. Utiliza a linguaxe positiva.

3.4. Autoafirmase con respecto.

4. Establecer relacións interpersoais positivas empleando habilidades sociais, creando, desenvolvendo e fortalecendo os sentimentos implícitos nas relacións de grupo.

4.1. Interacciona con empatía.

- 4.2. Utiliza diferentes habilidades sociais.
- 4.3. Sabe contribuir á cohesión dos grupos sociais aos que pertence.
- 5. Actuar con tolerancia comprendendo e aceptando as diferenzas, entendendo a importancia do intercambio cultural na nosa sociedade e con perspectiva histórica.
  - 5.1. Identifica diferentes maneiras de ser y actuar.
  - 5.2. Respecta e acepta as diferencias individuais.
  - 5.3. Valora as cualidades doutras persoas.
  - 5.4. Comprende e aprecia positivamente as diferencias culturais.
- 6. Analizar críticamente e expresar correctamente de maneira oral e escrita as consecuencias negativas dos prexuízos sociais, reflexionando sobre os problemas que provocan, o seu efecto nas persoas que os sufren e buscando posibles solución
  - 6.1. Analiza os problemas que orixinan os prexuízos sociais.
  - 6.2. Expón razoadamente as consecuencias dos prexuízos sociais para as persoas do entorno social próximo.
  - 6.3. Detecta e enxucia críticamente prexuízos sociais detectados no seu entorno próximo expresando as conclusións en traballos creativos.

BLOQUE 3. A CONVIVENCIA E OS VALORES SOCIAIS

- 1. Traballar en equipo favorecendo a interdependencia positiva e mostrando condutas solidarias, coñecendo e respectando as regras do traballo en grupo.
  - 1.1. Mostra boa disposición a ofrecer e recibir axuda para a aprendizaxe.
  - 1.2. Recurre ás estratexias de axuda entre iguais.
  - 1.3. Respecta as regras durante o traballo en equipo.
  - 1.4. Utiliza as habilidades do traballo cooperativo.
  - 1.5. Emplea destrezas de interdependencia positiva.
  - 1.6. Describe condutas solidarias.
- 2. Practicar o altruismo no entorno cercano sensibilizando sobre o seu valor, entendendo a xenerosidade como ferramenta na loita contra as desigualdades e comprendendo a necesaria cooperación entre países.
  - 2.1. Mostrase xeneroso co seu entorno cercano.

2.2. É capaz de sensibilizar sobre causas altruistas realizando exposicións orais sobre o seu valor e cometidos.

2.3. Colabora en causas altruistas en colaboración coa comunidade educativa.

3. Implicarse na elaboración e o respecto das normas da comunidade educativa empregando o sistema de valores persoal que constrúe a partir dos valores universais.

3.1. Explica o concepto de norma.

3.2. Argumenta a necesidade de que existan normas de convivencia nos diferentes espazos de interacción social.

3.3. Participa na elaboración das normas da escola.

3.4. Infíre a necesidade de normas na súa comunidade educativa.

3.5. Respecta as normas do centro escolar.

4. Comprender a declaración da igualdade de dereitos e a non discriminación por razón de nacemento, raza, sexo, relixión, opinión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social, aplicándoa á análise do entorno social.

4.1. Argumenta e expón mediante imáxes a importancia de garantir a igualdade de dereitos e a non discriminación por razón de nacemento, raza, sexo, relixión, opinión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social.

4.2. Analiza formas de discriminación: racismo, xenofobia, desigualdade de oportunidades...

4.3. Analiza feitos discriminatorios: maltrato, exclusión de minorías étnicas, reclusión en campos de concentración, o holocausto, segregación por enfermidade,...

4.4. Descubre y enxucia críticamente casos cercanos de desigualdade e discriminación.

4.5. Detecta prexuízos e analiza conflitos derivados do uso de estereotipos no contexto escolar.

5. Crear un sistema propio de valores asumindo os dereitos e deberes do alumno. Coñecer os dereitos e deberes dos alumnos

5.1. Coñece e respecta os dereitos e deberes dos alumnos.

5.2. Realiza xuízos morais de situacións escolares.

5.3 Xustifica as súas actuacións en base a valores persoais como a dignidade, a liberdade, a autoestima, a seguridade nun mesmo e a capacidade de enfrentarse aos problemas.

6. Comprender a importancia da contribución dos cidadáns aos servizos públicos e os bens comúns a través dos impostos realizando razoamentos críticos e analizando situacións do entorno nas que se faga un mal uso destes bens

6.1. Comprende, valora e expón por escrito o deber da aportación cidadá ao ben da sociedade.

6.2. Explica a función dos impostos de proporcionar recursos sociais que melloran a calidade de vida dos cidadáns.

6.3. Realiza producións creativas sobre as consecuencias de non pagar impostos.

7. Valorar o uso responsable das fontes de enerxía no planeta concienciándose do respecto do entorno e desenvolvendo a capacidade crítica cara aos acontecementos que o modifican.

7.1. Toma conciencia da limitación dos recursos enerxéticos e explica as consecuencias do esgotamento das fontes de enerxía.

7.2. Investiga os efectos do abuso de determinadas fontes de enerxía.

7.3. Realiza traballos creativos sobre a necesidade do aire non contaminado para a saúde e a calidade de vida.

7.4. Expón gráficamente argumentos para rechazar actividades humanas contaminantes.

8. Empregar as novas tecnoloxías desenvolvendo valores sociais e cívicos en entornos seguros, coñecendo e respectando os códigos de idade e os perigos do mal uso das redes sociais.

8.1. Realiza un uso ético das novas tecnoloxías.

8.2. Coñece e emprego seguro das novas tecnoloxías.

9. Valorar as normas de seguridade vial, analizando as causas e consecuencias dos accidentes de tráfico.

9.1. Comprende a importancia do respecto das normas de educación vial.

9.2. Investiga sobre as principais causas dos accidentes de tráfico coa axuda das novas tecnoloxías.

6.- METODOLOXÍA DIDÁCTICA

A incorporación das competencias básicas no currículo da educación primaria require reconsiderar a práctica educativa para permitirlle ao alumnado integrar as súas aprendizaxes relacionándoas con diferentes tipos de contidos (conceptos, destrezas e

actitudes), usar eses contidos con efectividade cando cumpra e aplicalos a situacións e contextos variados. Consecuentemente, a práctica educativa debe:

- Salientar aquelas aprendizaxes básicas e imprescindibles e seleccionar aqueles contidos que sexan máis relevantes para acadar competencias; os contidos esenciais deberán ser considerados e analizados desde a óptica da utilidade para formar cidadás e cidadáns cos perfís necesarios para moverse con adecuación, responsabilidade e liberdade no mundo actual.
- Dotar os contidos dun enfoque integrador promovendo a globalización
- Centrarse na funcionalidade, orientando as aprendizaxes cara á súa aplicación en contextos diferentes e diversificados e conseguindo que as nenas e os nenos contemplan diversos xeitos de actuación e adquiren a capacidade de enfrontarse a situacións novas.
- Procurar que o alumnado aprenda a aprender (participe na planificación e na toma de decisións sobre o traballo, controlando os procesos, usando conscientemente estratexias de aprendizaxe e sendo progresivamente máis autónomo).
- Favorecer o traballo cooperativo e a práctica vivenciada da participación, compromiso democrático e resolución pacífica de conflitos.
- Permitirlle ao alumnado moverse con seguridade entre a superabundancia e rápida renovación da información, fomentando habilidades para a busca, selección, procesamento, tratamento e comunicación dela.
- A metodoloxía será global, será activa, entendendo por tal tanto a actividade mental coma física que potencie a construción de aprendizaxes significativas.
- Os modelos de ensino-aprendizaxe deben atender á diversidade do alumnado, tanto na práctica docente coma na selección de contidos.
- A aprendizaxe é un proceso interactivo no cal cómpre a participación activa e dinámica das nenas e dos nenos, que achegarán as súas habilidades, destrezas, actitudes, conceptos, intereses, xunto ás do resto de compañeiras e compañeiros, nun ambiente de cooperación.
- Utilizaranse métodos que lles permitan aos rapaces e ás rapazas identificar a necesidade de información, localizala, selecciónala e recoñecer as fontes e os recursos máis apropiados, así como responsabilizarse do seu uso ético e adecuado.
- Son precisos enfoques didácticos que lle permitan ao alumnado utilizar cada vez máis autonomamente as bibliotecas e as TIC como recursos de aprendizaxe. No desenvolvemento da autonomía na aprendizaxe inflúen aspectos como que o alumnado encontre sentido ao traballo que debe realizar, o coñecemento dos obxectivos e finalidades que se pretenden acadar, a consciencia dos propios erros e a busca de recursos necesarios para superalos.

O profesor actuará como guía e mediador para facilitar a construción de aprendizaxes: utilizará contextos cotiáns, familiares e habituais para que o alumnado aprenda comprobando o interese e a utilidade do que aprende, de maneira que poidan transcender do contexto en que se produciron e ser aplicadas a contextos múltiples; creará un contorno seguro e un ambiente motivador.

7.- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Libros de texto e cadernos de reforzo de 6º de primaria da editorial Anaya.
- Guías didácticas e CD-ROM de recursos didácticos
- Libros de lectura
- Programas informáticos específicos
- Visitas a museos e zonas arqueolóxicas ou paisaxísticas de interese
- Encerado dixital.
- Proxector.
- Ordenadores.
- Láminas e murais sobre temas determinados.
- Fichas de reforzo, ampliación e actividades de desenvolvemento da intelixencia.
- Biblioteca de aula e de centro.

8.- PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

PROCEDEMENTOS

- * Observación directa do traballo feito na clase. Revisión diaria na clase das tarefas realizadas.
- * Análise das produción dos alumnos.
- * Valoración das actitudes fronte á aprendizaxe: traer o material de traballo, entregar a tempo as tarefas e cadernos, presentación limpa e ordenada dos traballos, respectar ás normas da clase, participar na clase con actitude positiva, colaborar de bo grado nos traballos en grupo.

INSTRUMENTOS

- * Realización de controis ao remate de cada tema tratado.

- * Revisión dos cadernos, caderniños, pequenos traballos monográficos e pequenas investigacións.
- * Lista de control das actitudes na clase e fronte o traballo.

9.- CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Valorárase sobre todo:

- Probas de avaliación periódica .
- Observacións continuas do profesor.
- Presentación limpa e ordenada dos traballos.
- Incorporación aos escritos das normas ortográficas aprendidas.
- Interese e esforzo pola aprendizaxe.

Os controis contarán un 80% e os traballos, fichas, probas orais e cadernos, contribuirán un 20% á nota definitiva. Valorarase sempre en positivo a participación activa e o interese. En expresión artística a participación e interese contarán o 50%.

10.- MINIMOS ESIXIBLES PARA A AVALIACIÓN POSITIVA

- NA ÁREA DE LINGUA GALEGA E LINGUA CASTELÁ
  - Le textos narrativos e poéticos interpretando correctamente o seu significado.
  - Capta as ideas principais e secundarias e comprender as mensaxes dos textos empregando estratexias de comprensión lectora.
  - Emprega correctamente os dicionarios para resolver dúbidas sobre as palabras
  - Atopa palabras antónimas e sinónimas doutras e empregaas en contextos adecuados.
  - Identifica un campo semántico e unha familia léxica e as palabras que o integran.
  - Acentua correctamente as palabras segundo as normas xerais.
  - Escribe con corrección palabras con b e con v.
  - Escribe e utiliza correctamente palabras homófonas.
  - Escribe correctamente palabras do léxico común con ll e con y.
  - Escribe adecuadamente as terminacións zo, za, cio, cia.

- Usa correctamente os signos de puntuación.
- Relaciona siglas e abreviaturas co seu significado.
- Coñece e recoñece todas as categorías gramaticais pola súa función na lingua: presentar o nome, sustituílo, expresar as súas características, expresar accións ou estados, enlazar ou relacionar palabras e oracións, etc.
- Identifica, clasifica e emprega adecuadamente os determinantes.
- Distingue os adxectivos en enunciados e textos.
- Distingue os pronomes e as súas clases en enunciados e textos.
- Diferencia a raíz e as desinencias dun verbo.
- Identifica as formas non persoais dos verbos.
- Clasifica verbos segundo a súa conxugación.
- Identifica, clasifica e usa adecuadamente adverbios.
- Distingue preposicións e conxuncións en enunciados e textos.
- Distingue suxeito e predicado en oracións simples.
- Diferencia o complemento directo e indirecto en oracións e pode substituílos polos pronomes adecuados.
- Localiza e clasifica os diferentes tipos de complementos circunstanciais.
- Diferencia as clases de oracións segundo a intención do falante.
- Coñece a variedade lingüística de España e do español como fonte de enriquecemento cultural. Mostra respecto cara as linguas e dialectos que se falan en España e cara ao español de América.
- Distingue a introducción, o nó e o desenlace nos textos narrativos.
- Recoñece e interpreta algúns recursos da linguaxe literaria: as características métricas dos poemas e algunhas figuras retóricas: metáfora, comparación, personificación, hipérbole e xogos de palabras.
- Emprega procedementos sinxelos para a interpretación de textos, como o subliñado de ideas esenciais, a relectura e a consulta no dicionario.
- Capta o propósito dos textos identificando as partes da súa estrutura organizativa, o tema e as persoaxes.
- Fai resumos seguindo as pautas dadas.
- Explica clara e ordenadamente o argumento dun libro ou dunha película.

- NA ÁREA MATEMÁTICAS

- Realiza sumas, restas, multiplicacións e divisións dadas.
- Utiliza a proba da división para comprobar a solución de divisións dadas.
- Recoñece números divisibles entre 2, 3, 4, 5 e 9.
- Clasifica unha mostra de números en primos e compostos.
- Expresa produtos en forma de potencia e viceversa.
- Identifica a base e o expoñente en potencias dadas.
- Utiliza sumas, restas, multiplicacións, divisións e a combinación destas para resolver problemas da vida cotiá.
- Le e escribe números decimais.
- Identifica as distintas partes dun número decimal dado.
- Identifica o valor de posición das cifras dun número decimal.
- Ordena unha serie de números decimais.
- Efectúa sumas, restas, multiplicacións e divisións con números decimais.
- Efectúa produtos de números decimais pola unidade seguida de ceros.
- Realiza divisións dun número decimal entre un número natural dado ou divisións entre dous números decimais dados .
- Calcula o cociente dun número decimal dado entre a unidade seguida de ceros.
- Realiza operacións de suma, multiplicación e división on números naturais e decimais.
- Calcula cuadrados, cubos e potencias de base 10.
- Realiza sumas, restas, multiplicacións e divisións de fraccións.
- Calcula o máximo común divisor e o mínimo común múltiplo.
- Aplica a xerarquía das operacións e o uso dos paréntesis.
- Reflexiona sobre o procedemento aplicado á resolución de problemas, revisando as operacións empregadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e buscando outras formas de resolución.
- Conoce e emprega as unidades de medida do tempo e as súas relacións.

- Identifica numerador e denominador dunha fracción.
- Representa as fraccións graficamente.
- Obtén fraccións equivalentes a unha dada mediante multiplicacións e divisións.
- Calcula a fracción irredutible dunha fracción dada.
- Calcula unha fracción determinada dunha cantidade.
- Obtén fraccións equivalentes a outras para que teñan igual denominador.
- Efectúa sumas, restas, multiplicacións e divisións de fraccións dadas.
- Realiza multiplicacións dun número por unha fracción determinada.
- Le unha porcentaxe dada, escribe a súa fracción decimal e explica o seu significado.
- Calcula porcentaxes determinadas.
- Asocia unha magnitude ás súas unidades de medida.
- Realiza transformacións entre unidades de lonxitude, entre unidades de capacidade e entre unidades de masa dadas.
- Localiza e sitúa na recta numérica números enteiros dados.
- Efectúa sumas e restas de números enteiros dados.
- Debuxa un ángulo e sinala os seus elementos.
- Clasifica ángulos dados nos seus diversos tipos.
- Calcula a área de paralelogramos dados.
- Achar a área de triángulos dados.
- Obtén a área de polígonos regulares dados mediante a fórmula.
- Calcula a lonxitude da circunferencia e a área do círculo.

ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS

- Busca, selecciona e organiza información concreta relevante, analízala, obtén conclusións, reflexiona acerca do proceso seguido e comunícaa oralmente e/ou por escrito.
- Realiza con responsabilidade e esforzo as tarefas encomendadas e presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa.

- Participa en actividades de grupo adoptando un comportamento responsable e construtivo e respecta os principios básicos do funcionamento democrático (respetar turno e opinión, escoitar ao outro, argumentar, toma de decisions conxunta).
- Coñece as principais formacións do relevo de Galicia, España e Europa.
- Coñece os climas, as vertentes hidrográficas de Galicia, España e Europa, así como as características dos seus paisaxes e os accidentes das súas costas.
- Describe como o home emprega os recursos da natureza para sobrevivir e para iso transforma a paisaxe.
- Comprende a necesidade de conservar as paisaxes naturais e adopta actitudes de respecto cara aos problemas ambientais e busca medidas para solucionarlos.
- Explicar a influencia do comportamento humano no medio ambiente, identificando o uso sostible e o consumo insostible dos recursos naturais.
- Identifica e describe as alteracións e desequilibrios que os seres humanos producimos no medio natural e as causas que os provocan. Propón medidas para conservar e protexer o medio ambiente. Valora a reciclaxe e a reutilización dos distintos materiais.
- Explica as causas e consecuencias do cambio climático e as actuacións responsables para frealo.
- Explicar as diferencias entre materias primas e os produtos elaborados, identificando as actividades que se realizan para obtelos.
- Identifica as actividades que pertencen a cada un dos sectores económicos, describindo as características destes.
- Coñece as principais actividades económicas en Galicia, España e Europa, diferenciando os sectores primario, secundario e terciario.
- Explica que é o turismo, as súas principais formas, e valorar o sector turístico como un dos principais motores da economía española.
- Explica e comprende as principais funcións do Estado na política económica, e coñece as principais vías de aporte e recepción de recursos entre o cidadán e o Estado.
- Describe o funcionamento da publicidade e as súas técnicas, distinguindo entre publicidade educativa e publicidade consumista.
- Describe as grandes etapas políticas do século XIX en España, dende a Guerra da Independencia ata a Rexencia de María Cristina.
- Analiza as grandes transformacións sociais e económicas da España do século XIX.
- Diferencia as correntes artísticas e culturais da España no século XIX, citando obras e autores representativos.

- Describe as grandes etapas políticas do século XX, dende o reinado de Alfonso XIII ata os nosos días.
- Analiza a Constitución de 1978 como a base xurídica da nosa Democracia.
- Respecta os dereitos humanos e as diferencias existentes entre os sistemas de valores das distintas relixións ou grupos étnicos, aceptando o principio de igualdade.
- Describe o proceso de integración de España en Europa, explicando que é a Unión Europea, a súa historia, as súas principais institucións e os seus obxectivos políticos e
- Diferencia as correntes artísticas e culturais de España nos séculos XX e XXI, citando obras e autores representativos de cada unha delas.

- ÁREA DE CIENCIAS DA NATUREZA

- Obten información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facendo predicións sobre sucesos naturais, integrando datos de observación a partir das consultas de fontes directas e indirectas, comunicando os resultados.
- Utiliza as tecnoloxías da información e comunicación, coñecendo e respectando as indicacions de seguridade na rede
- Utilizar diferentes técnicas de exposición oral e escrita dos resultados obtidos tras a realización de diversas experiencias, presentándoos con soportes gráficos.
- Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano, establecendo algunhas relacións fundamentais entre eles e determinados hábitos de saúde.
- Coñece a estrutura dos seres vivos (células, tecidos, órganos, aparellos e sistemas): principais aspectos da estrutura e fisioloxía dos animais.
- Identifica e describe a estrutura das plantas como seres vivos, identificando as súas principais características e función.
- Coñece os diferentes niveis de clasificación dos seres vivos (reinos, grupos,..) e clasifícalos atendendo as súas características e tipos.
- Coñece as características e componentes dun ecosistema, diferentes tipos e hábitats dos seres vivos, valorando a súa importancia e a necesidade de conservalos.
- Mostra interese pola observación e o estudo rigoroso dos seres vivos e npor adoptar un comportamento activo na conservación e o coidado do medio natural.
- Coñece o concepto de enerxía e diferencia os seus tipos.

- Valora e xustifica o uso de enerxías renovables, así como o seu desenvolvemento sostible.
- Planifica e realiza sinxelos proxectos para estudar a electricidade e o magnetismo.
- Coñece máquinas sinxelas que empregan a electricidade como fonte de enerxía principal ou secundaria.
- Coñece e identificar inventos e descubrimentos claves na historia da humanidade e ás persoas que están tras eles.

- ÁREA DE EDUCACION ARTÍSTICA

- Analiza de maneira sinxela imaxes fixas e en movemento atendendo ao tamaño, formato, elementos básicos (puntos, rectas, cores, iluminación, función...).
- Elabora murais con diversas informaciones considerando los conceptos de tamaño, equilibrio, proporción y color, y añadiendo textos e imaxes nos mesmos.
- Desenvolve actividades que traballen o espacio bidimensional, empregando os conceptos básicos de composición, equilibrio e proporción.
- Traballa os cores complementarios e a gama de cores e emprégaos nas súas composicións artísticas.
- Realiza producións plásticas sinxelas empregando diferentes técnicas artísticas: debuxo, rotulado, coloreado, collaxe, pintura, moldeado, papiroflexia.etc.
- Analiza as formas de representación según o punto de vista ou a situación no espacio. A perspectiva.
- Aprecia a orixinalidade; rechaza a imitación e a copia.
- Participa con gusto nas actividades artísticas comúns no Centro (Samaín, Nadal, etc)
- Traballar as figura planas e emprega as distintas figuras xeométricas para facer composicións.
- Imaxina, debuxa e elabora obras tridimensionais con diferentes materiais, recursos e técnicas.
- Usa de maneira sinxela o compás para facer pequenas composicións artísticas.

ÁREA DE VALORES CÍVICOS

- Traballa en equipo valorando o esforzo individual para a consecución de obxectivos e mostrando actitudes de colaboración cos outros.
- Utiliza o pensamento creativo na análise de problemas e o plantexamento de propostas de actuación.
- Coñece e asume os rasgos característicos da súa personalidade
- Recoñece e identifica as súas emocións
- Interpreta os seus sentimentos, necesidades e dereitos á vez que interpreta os dos demais nas actividades cooperativas
- Participa na solución dos problemas escolares.
- Identifica e define problemas sociais e cívicos buscando posibles solucións
- Coñece e analiza as consecuencias, vantaxes e inconvenientes que teñen os actos e decisións propias e os dos demais.
- Emprega os elementos da comunicación verbal e non verbal traballados na aula nas súas exposicións orais en consonancia cos sentimentos e mostrando coherencia entre eles.
- Dialoga, escoitando as exposicións dos seus compañeiros, dando sentido aos que escoita, entendendo o punto de vista do outro e expoñendo respectuosamente as súas opinións respecto a un tema plantexado.
- Compara diferentes ideas e opinións para encontrar os aspectos común coas súas propias.
- Expresa as cualidades das persoas coas que se relaciona.
- Expón os beneficios que conlevan os actos altruistas.
- Coñece o concepto de norma e a importancia do seu cumprimento e participa na súa elaboración e execución.
- Identifica as emocións, sentimentos, posibles pensamentos e puntos de vista das partes do conflito.
- Identifica e describe desigualdades sociais.
- Valora a importancia de que todas as persoas disfruten dos dereitos básicos: saúde, benestar, alimentación, vestido, vivenda e asistencia médica.
- Identifica distintas formas e feitos de desigualdade e discriminación cercanos á súa realidade (racismo, xenofobia, desigualdade de oportunidades, maltrato e exclusión de minorías étnicas...)

- Identifica diversas formas de pensamento en persoas de diferentes culturas e relixións.
- Analiza, explica e valora os derechos básicos dos nenos e as consecuencias negativas da desprotección da infancia xustificando a necesidade de axuda
- Explica de forma creativa os dereitos e deberes de igualdade entre homes e mulleres e a necesidade dunha igualdade na asignación das tarefas e responsabilidades na familia e na comunidade escolar.

11.- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

A atención á diversidade deberá:

- Adaptarse ás características individuais e sociais de cada alumno ou alumna.
- Adoptar unha metodoloxía que favoreza a aprendizaxe de todo o alumnado na súa diversidade.
- Partir dunha avaliación inicial do alumnado en cada núcleo de aprendizaxe que permita detectar os seus coñecementos previos, para facilitar a significatividade dos novos contidos que se deben aprender.

As estratexias a utilizar serán:

- Adoptar organizacións flexibles dentro da aula, practicando estratexias inter e intragrupoais, para potenciar o traballo con grupos heteroxéneos de alumnos e alumnas.
- Realizar as adaptacións curriculares necesarias para asegurar que se poida manter unha escola na que teñan cabida todos, sexan cales fosen as súas necesidades educativas ou intereses persoais específicos.
- Ofertar actividades de reforzo e ampliación nas diferentes materias no momento en que se considere necesario.
- Potenciar a utilización da biblioteca de aula e o uso das TIC.

12.- PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DE MATERIAS PENDENTES

Neste curso hai dous alumnos que teñen pendentes de recuperación materias do curso anterior. Como no caso de todas elas, na súa maior parte, os contidos son comúns en 5º

e en 6º, servirá para partir dos coñecementos máis básicos nas distintas áreas e ir avanzando pouco a pouco nelas, programando todas aquelas actividades de reforzo que sexan necesarias para que poidan ir recuperando os contidos pendentes e avanzando nas do curso actual. Prestarase especial atención ao desenvolvemento do cálculo e estratexias de razoamento básico no caso das matemáticas e ao desenrolo de destrezas básicas para as áreas de Ciencias Naturais e Ciencias Sociais : comprensión da información, separación da idea principal e aquelas encamiñadas ao seu desenvolvemento e realización de esquemas e resumos que permitan estruturar o que debe recordar.

No caso das linguas, posto que son materias nas que se fai unha continua revisión do xa aprendido, faranse as oportunas aclaracións e reforzos no momento en que se detecte a necesidade destes.

13.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

O alumnado deste Curso participará ao longo de este curso en todas aquelas actividades que se organicen no Centro (Día da paz, Samaín, entroido,..) programadas polo equipo de Actividades complementarias e extraescolares, en coordinación co equipo de biblioteca e o Equipo de dinamización lingüística. Ademais, están previstas as seguintes saídas didácticas:

- No primeiro trimestre:

- . Visita a Corax fauna, en Paderne, Betanzos
- . Saída ao cine preto das vacacións de Nadal.

- No segundo trimestre:

- . Obra de teatro en inglés e posible visita breve á Domus.
- . Visita ao Muncyt, á Casa das Ciencias ou ao Museo arqueolóxico de A Coruña, segundo a dispoñibilidade destes

- No terceiro trimestre:

- . Excursion fin de curso.

4.- Outras saídas:

- . Concertos didácticos.
- . Xornadas de convivencia no contorno co resto da escola.

E todas aquelas que poidan xurdir e teñan un interese educativo para o alumnado.

Particián asimesmo nas actividades propostas para os días con xornada reducida no Centro:

- Venres 27 de outubro (Magosto)
- Xoves 21 de decembro (Nadal)
- Venres 9 de febreiro (Entroido)
- Xoves 21 de xuño (Fin de curso)

14.- ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR

A lectura é, sen dúbida, unha destreza básica que se aprende e que os alumnos deben dominar para comprender e interpretar adecuadamente o mundo que os rodea; pero, ademais, conta cun importante compoñente adictivo que se fomenta ofrecendo una variedade de libros atractivos para o alumnado, que fagan que a lectura sexa en sí gratificante.

Os alumnos de sexto curso de Educación Primaria atópanse no momento de afianzar a competencia comunicativa como ferrament para todos os demais aprendizaxes e para a interacción en múltiples contextos sociais.

A través da lingua adquiren os distintos coñecementos, elaboran os seus pensamentos e relaciónanse co entorno. Polo tanto as destrezas en lectura e en escritura son fundamentais. Neste momento consolídase a súa capacidade para distinguir entre distintos tipos de textos, pero tamén para desenvolver o gusto pola lectura, así como a capacidade de valorar críticamente os libros lidos.

Os alumnos de 6º dispoñen de abundante e variado material de lectura na biblioteca do Centro e, de maneira máis reducida, na biblioteca de aula.

As actividades que se realizan para o desenvolvemento do Plan Lector, son as seguintes:

- Lectura individual en silencio durante vinte minutos todos os días. Os alumnos han de ler, como mínimo, dous libros ao trimestre, aínda que a maioría supera con creces este número.
- Os alumnos escollen los libros que desexan leer. Cuando rematan a lectura fan unha pequena crítica do libro, e, si lles gustou, dan as razón polas que o recomentan ao resto dos seus compañeiros. Esto anima aos menos motivados a dirixirse a unha lectura concreta.
- Realízanse actividades de comprensión e expresión lectora en todas as clases de lingua.
- A biblioteca pon á disposición dos alumnos unhas “maletas viaxeiras” con contidos variados e adaptados ao seu nivel para estimular a lectura. Así mesmo, relacionadas coas distintas celebracións do ano, propón actividades creativas relacionadas coa lectura.

15.- INTEGRACIÓN DAS TICS

Ordenadores e materiais dixitais permitirán traballar de forma máis rápida, visual e interactiva, e almacenar e manexar moita información. Tamén nos permitirán comunicarnos a través deles. O uso das TIC facilita o traballo de reforzó e ampliación nas distintas materias, o traballo en grupo, a investigación conxunta, o reparto de responsabilidades e a reunificación coherente da información obtida.

Posto que no Centro estase a desenvolver o plan Abalar e que a aula está dotada de ordenadores, cañón e pantalla, así como conexión a internet e ao repositorio Abalar e ao material dixital das distintas editoriais, moitos traballos e actividades realizaranse utilizando estas ferramentas.

16.- CRITERIOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

Estableceranse procedementos de auto-evaluación que permitan valorar o axuste entre o deseño da programación didáctica e os resultados obtidos. Valoraranse para establecer as correccións adecuadas en cada momento:

- Os obxectivos propostos acadados ou non.
- O grado de adquisición das competencias básicas.
- A superación dos mínimos esixibles.
- Os resultados das avaliacións.
- A adecuación dos materiais e recursos didácticos, a distribución de espazos e os métodos didácticos e pedagóxicos empregados.